

Velja po pošti:
za celo leto naprej K 26.—
za pol leta " " 13.—
za četrt leta " " 6:50
za en mesec " " 2:20

V upravnishvu:
za celo leto naprej K 20.—
za pol leta " " 10.—
za četrt leta " " 5.—
za en mesec " " 1:70

Za pošilj. na dom 20 h na mesec.

Posamezne štev. 10 h.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2 (vhod čez dvorišče nad tiskarno). — Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod

Upravištvo je v Kopitarjevih ulicah št. 2. — Vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. Upraviškega telefona št. 188.

Inserati:

Enostop. petivrstna (72 mm):
za enkrat . . . 13 h
za dvakrat . . . 11 "
za trikrat . . . 9 "
za več kot trikrat . . . 8 "
V reklamnih noticah stane enostopna garmondvrsta 26 h. Pri večkratnem objavljenju primeren popust.

Izhaja

Vsak dan, izveniš nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

P. Wasmann v Berolinu.

Disputacija.

O disputaciji, ki je 18. t. m. sledila predavanjem P. Wasmanna, smo dobili preko Kolina sledeče poročilo:

Diskusijski večer se je vršil v restavraciji zoološkega vrta. Občinstva je bilo na tisoče. Žal, da nekateri nasprotniki niso mogli zatajiti svoje osebne mržnje do jezuita in ga niso zavračali na znanstvenem polju, ampak napadali cerkev in Ligvorijance, kakor zagriženi eksjezuit grof Hoensbroeche in znani monistiški popularni brošurist Boelsche. Tembolj je vsem imponirala jasna in precizna replika jezuita, ki je zavrnil svojih 11 nasprotnikov po skoro triurni debati.

Predsednik pri disputacijskem večeru je bil profesor, dr. Waldeyer, ki je podelil najprej besedo profesorju dr. Plateju. Ta je najbolj stvarno govoril. Izvajal je sledeče: V Wasmannu se bojuje med seboj zoolog in teolog. Zato se pri nekaterih stvareh poslužuje za razlago descendenčne teorije, pri drugih pa podaja metafizično razlago. Najprej se gre za stvar. Naravoslovec mora učiti večnost materije, kajti materija je tu — ex nihilo nihil fit — torej je stvar večna. Potem je tu preporno vprašanje o postanku živih bitij. Res je, da se empiriistično ne da dognati postanek organske snovi iz neorganske, toda treba je to hipotezo verjeti. Kajti kemiške sestavine protoplazme so znane, na drugi strani pa so kristali, ki rastejo in se presnavljajo (regeneracija), prehodna stopnja med anorgansko in organsko substanco. Kar se tiče razvojne teorije, je veselo znamenje, da jo za nekatere vrste priznava katoliški teolog, docim mnogo protestantskih teologov še ni tako izobraženih, da bi si o teh vprašanjih napravili jasno sodbo. Wasmann zgolj zaradi teoloških principov neče priznati descendenčne teorije splošno, tudi za človeka. O monizmu je dejal Plate, da ne sledi nujno iz descendenčne misli. Monizem namreč trdi, da so naravni zakoni večni in absolutni, teizem pa, da je naravne zakone udeleževalo božanstvo. Tudi jaz osebno — pravi Plate — stojim na tem stališču, da, kjer so zakoni, je tudi zakonodajalec. Zato je teizem bolj dosleden kot monizem in vere v čudeže naravoslovje nikoli ne bo moglo izriniti. Krščanstvo s tem, da sprejme rezultate naravoslovne vede, ne propade, ampak se ponotrani. Morda se bo na ta način posrečilo, združiti polagoma doslej ločeni konfesiji, katoliško in protestantsko, v eno. Končno je še enkrat naglašal, da sta v P. Wasmannu dve natori. Profesorju Plateju je občinstvo, zlasti proti koncu živahno aklamiralo.

Nato je govoril zelo kratko znani popularni brošurist Wilhelm Bölsche, ki pa ni vzbudil pri komiteju in občinstvu nobene po-

sebnosti. Profesor dr. Dahl od zoološkega muzeja je povdarjal razliko med človekom in opicami, ki jih je povdarjal P. Wasmann, podobnosti, privatni docent za psihologijo dr. Friedenthal pa je nato odločno zagovarjal načelo, da stoji človek visoko nad živaljo in sicer vsled bistvene razlike, ker tvori univerzalne pojme, vzore in jih izraža v že prvotno dovršenem jeziku. Najvišji med ideali je religija, ki jo tudi z animistično razlago ni mogoče potisniti med instinkte. Profesor von Hansemann, patološki anatom iz Virchowove bolnice obžaluje, da se je v to diskusijo mešala vera. On povdarja le sledeče: Patologija dokazuje, da so med človekom in živaljo velike podobnosti, tako da je dober živalski patolog obenem dober človeški patolog.

Nato se je oglašil eksjezuit grof Hoensbroeche, ki je govoril 20 minut. Njegov govor je bil skrajno žaljiv in strupen. V naravoslovje in metafiziko se seveda ni spuščal, pač pa je Wasmannu odrekal pravico svobodnega mišljenja, ker je jezuit in naposled jel govoriti o silabi, moči cerkve, papežih, copernicah in inkviziciji, misleč, da je s tem zavrnil predavanja Wasmannova o razvojni teoriji. Ploskala mu je samo gruča mladeničev.

Za Hoensbroechem je govoril psihater dr. Juliusberger, ki se je zavzemal za monizem, historik dr. Itelson sploh ni govoril o predmetu ter je vzbudil vsled tega splošno nejevoljo. Dr. Plötz iz Jene (izdajatelj arhiva za plemensko in družabno biologijo) je poizkušal dokazati iz oblike lobanje Pithecanthropusove, da je človek živalskega pokolenja.

Zelo mirno in simpatično je govoril generalni tajnik nemške monistovske zveze, dolgoletni asistent Haecklov. Zavrača trditve, da Haeckel meša razvojno teorijo z darvinizmom in selekcijsko podmeno. Povedal je — zelo dragoceno priznanje — da Haeckel svojih rodovnikov, ki naštevajo živalske pradede človekove, ne smatra za dogmatične in za neovrsta dejstva. Res je pa, da Haeckel meni, da je monizem logična konsekvence iz razvojne teorije. Svoja mirna izvajanja je na koncu pokvaril, rekoč, da Wasmann, ako napravi le še en korak, postane panteist in pristaš Haecklov. Zadnji govornik je bil dr. Theising, ki se v mnogih točkah strinja z Wasmannom, pa meni, da je materija večna in da zato ni treba Boga. V obče pa je idealist.

Sedaj se je vzdignil P. Wasmann. Vse je bilo napeto pozorno. Že po prvih argumentacijah se je videlo, da P. Wasmann vse svoje nasprotnike v filozofskih vprašanjih daleč prekaša. Z lahkoto, gladko in nepretrgano je ovrgel zlasti metafiziške pogreške svojih oponentov. Glede na večnost materije, je zlasti profesorju Plateju dokazal pomanjkanje logične izurjenosti in smisla za probleme, ki posegajo čez naravoslovje. Ni res, da mora naravoslovec postulirati večnost materije, on

zamore k večjemu z njo operirati povsod in v vsakem času — večnost materije pa je metafizični problem. Da ni večna kaže sledeči argument: Praeksistenca atoma A zahteva neki kraj, kjer se A mora nahajati. Ali je ta kraj a ali b ali c? Nobeden od teh, kajti A je sam po sebi indiferenten nasproti vsakemu kraju. Če trdimo, da A vsled svojega bistva zahteva, biti na kraju a, potem bi ne bilo mogoče, premakniti ga iz tega kraja, katerega po svojem bistvu zavzema, A bi bil nepremičen, kar nasprotuje drugi bistveni lastnosti materije, premičnosti. Kar velja o atomu A, velja o B, C, D, sploh o vseh in tako imamo toliko absurdov, kolikor je nepovzročenih atomov. Monisti se izogibajo tej argumentaciji s tem, da pravijo, da je sicer nujno treba, da kdo določi atomom njihove prostore, za katere so samoposebi indiferentni, toda ni potrebno, da bi to bil kak stvarnik. Čisto lahko je mogoče, da nevstvarjeni atomi drug drugemu medseboj določajo svoj prostor. Toda: Vsako bitje, ki ima samo iz sebe eksistenco in je nepovzročeno, je vsled tega tudi od vseh drugih neodvisno. Kakor ima samo v sebi vzrok svojega bivanja, tako je tudi v svojem delovanju, v svojih določilih samoposebi popolno in ne potrebuje drugih, ki bi ga določali. Tako tudi ne potrebuje drugih bitij, da mu določijo prostor, premikanje, itd. Postanek organskega iz anorganskega je nemogoč. Zakoni kariokineze v stanicah dokazujejo smoteno delovanje nekega vitalnega principa, ki se ne da reducirati na kemiške in fizikalne sile. Prof. Plate se zamore sklicevati zgolj na metafiziške postulate, ne na empirijo. Ali metafizika zahteva ravno nasprotno: smotnost, ne pa nesmotnost, prvotno inteligentno prapočelo, ne pa nediferencirane materije, praživljenje, ne pa razvoj živga, ki je motus ab intrinseco, iz nečivega. Kar se pa tiče razvojne teorije, Wasmann nasprotniki napak razumejo. Wasmann tu ne govori kot teolog ampak kot naravoslovec. Trdi se vedno — in to je argument vseh argumentov — da je kot teolog vezan. Ta argument se da prvič obrniti na vsakega, ki ima že naprej določeno svetovno naziranje; v resnici namreč nihče ni brez podmen pri svojem raziskavanju. Monist ima nebroj podmen: večnost materije, večnost gibanja itd., samo nedokazane, nedokazljive in absurde aksiome. Drugič pa naj se teologu dokaže, da je vezan — tega pa nihče ni storil. Ta vez naj se dokaže; mesto tega pa vsak tako argumentira: Nočeš sprejeti monizma; slučajno si pa teolog, torej sledi iz tega, da monizma nočeš sprejeti, ker si teolog. Ta kavzalna zveza pa je napačna. Jaz sem — izvaja Wasmann — monistiško naziranje zavračal kot naravoslovec in filozof, ki uvidi, da naravoslovna dejstva, zlasti razvojna teorija, ne zahtevajo monistiškega naziranja. Tu me pa nihče ni mogel zavrniti.

Na nizkotne napade Hoensbroeche Was-

mann ni odgovarjal. Ko je končal, je po dvorani završal pravi vihar odobravanja.

»Norddeutsche Allgemeine Zeitung«, glasilu Bülowa, poroča, da ni samo občinstvo burno aklamiralo P. Wasmannu, ampak da so vsi oponenti, izveniš Hoensbroeche, stopili k patru, mu toplo čestitali in stisnili roko.

REFORMA JURIDIČNIH ŠTUDIJ.

Odsek profesorjev, ki se bavi z reformo pravnih študij, je predložil sledeči provizorični načrt: 1. Zgodovinskopravni državni izpit sme vsak cand. iur. napraviti že v velikonočnem terminu. 2. V četrtem semestru se bosta uvedla dva nova kolegija: a) Splošna državna in družabna veda, b) osnovni nauki zgodovine gospodarstva in gospodarske vede. 3. Kolegiji naj se ozirajo vedno in povsod na praktično moderno pravo. 4. Člani izpraševalne komisije naj uvažujejo bolj praktično in metodično stran, kot memoriranje. Definitivni načrt, ki bo predložen novemu državnemu zboru, pa določa: 1. Historiškopravni državni izpit je treba napraviti v tretjem semestru. 2. Dijak sme svobodno izvoliti kolegije. Vsak se mu zaračuna. On sme stroke drugega bolenja obiskovati že v prvem bolenju, ne da bi se mu bilo treba bati, da mu predpisane ure ne bodo vštete. 3. Število ur obilgatnih predmetov se skrči, (rimsko pravo od 20 na 18, cerkveno pravo od 7 na 5, nemško pravo od 10 na 8, kazenski proces od 5 na 4, civilni proces od 12 na 8, civilno pravo od 18 na 12 ur.) 4. Četrty semester se šteje šele po položenem pravnihistoričnem državnem izpitu. Moderno pravo se bo torej poučevalo pet semestrov. 5. Minimalno število v enem semestru predpisanih ur se odpravi. Tu veljajo torej določbe skrčenih ur v obilgatnih predmetih (glej točka 3.) 6. Dijak se ne sme več siliti obiskovati v prvem bolenju filozofski koleg. Naj obišče, katerega hoče; priporoča se zgodovina nove dobe. 7. Med študijem drugega bolenja naj bo dovoljeno napraviti vmesni izpit iz tvarine političnega ali judicijalnega državnega izpita. 8. Koleg o avstrijski državni in pravni zgodovini odpade, v četrtem semestru se pa uvede koleg o avstrijski upravni in ustavni zgodovini. 9. Uči naj se tudi železniško, patentno, pisateljsko pravo itd. 10. Dvojni izpiti odpadejo. Vsak rigoroz nadomešča državni izpit.

OGRSKE ZADEVE.

Samostojni carinski tarif. Pri seji gospodarskega odseka ogrske zbornice je trgovinski minister Košut izjavil sledeče: Vlada je zato sklenila obravnavati o samostojnem carinskem tarifu, ker se nagodbeno pogajanja z Avstrijo zelo vlečejo in dozdaj ni bilo upati, da se povoljno rešijo. Trgovinskih razmer z inozemstvom Ogrska brez avtonomnega carinskega tarifa ne more urediti. Toda te dni se je sklenila z avstrijsko vlado sledeča po-

LISTEK.

Izlet v Varšavo.

6. Varšavska ulica.

Ko se Poljak vrne iz Varšave med svoje prejšnje znance, lete mu naprej od vseh strani vprašanja: »Kakšna je ulica v Varšavi?« Varšavska ulica je nekaj barometer poljskega javnega življenja, neizmerno občutljiva in dražljiva, vsako izpremembo takoj občuti in na vsak učinek reaguje.

Varšava je za Poljaka to, kar Pariz za Francoza, središče vsega političnega, znanstvenega in umetniškega življenja; iz nje se razliva življenje in duh po celem kraljestvu. Njen vpliv se pa razteza tudi čez poljsko kraljestvo na Litvo in na Ukrajino in na avstrijske in pruske poljske zemlje. To je tudi povsem naravno. Varšava ima blizu milijon prebivalcev, medtem, ko jih ima celo kraljestvo komaj devet milijonov. Torej mora že vsled števila svojih prebivalcev tako preobvladati cel kraj, da je ta popolnoma od mesta odvisen. Na vsak nov pojav vprašajo Poljaki: »Kaj poroča k temu Varšava?« Ali se je Varšava že oglašila? In barometer varšavskega življenja in mnenja je ulica.

Navadno je varšavska ulica jako živahna; do polnoči in še dalje je po glavnih ulicah tako življenje in vrvenje, da se človek komaj umika. Kot po laških in francoskih mestih, se tudi v Varšavi pravo življenje na ulici pričinja

še le pozno zvečer. Po sredi ulice hite drožke in ekvipaže, vmes prihaja semtertja kak častnik v sivi uniformi s svojim adjutantom ali pa se pridrvi oddelek kozakov — majhnih, rjavih ljudi z nizkimi čeli, katerih pogled spominja tujce na davne Skite, kot si jih je kedaj predstavljali. Konje imajo ti otroci daljnega Podonja in Zauraja majhne in nelepe, na sedlo jim je privezana magajka, kratak, usnjač bič s kovinsko kroglico na koncu; oblečeni so v priproste, rjave sukne. Septertja se prikaže tudi kak Čerkes ali kubanski kozak, od telesne straže generalnega gubernatorja. To so večji in lepši ljudje z velikanskimi kosmatimi kučmami na glavi.

Varšava je pred vsem gledališko in glasbeno mesto. Ker je bilo vse politično delovanje do zadnjega leta na Ruskem v javnosti nemogoče in ni bilo dovoljeno prirejati shodov in zborovanj in ustanavljati društev, obrnilo se je vse življenje meščanov v smer, ki je bila edina dovoljena — k zabavi. Toda, nikar ne mislite, da so bile razmere za gledališče v Varšavi posebno ugodne. Vsa poljska mesta, torej tudi Varšava, so brez samouprave. Na čelu mesta ne stoji od meščanov izvoljen župan, ampak od vlade naznačeni uradnik, navadno vojaški častnik, katerega so morda prestavili iz osrednje Rusije ali iz Sibirije. Ker je gledališče mestno, dela birokracija z njim, kakor hoče, in birokracija skrbi pred vsem, da se častniki in uradniki dobro zabavajo. Namesto, da bi igrale poljske moči, ki bi privabile širše občinstvo, naročajo si sloveče pevke z Laškega in od drugod, seveda za velikanske svote denarja. Gledališče ima na

ta način velikansko izgubo, katero naj pokrijejo meščani s svojim davki — in molče.

Tudi prostitucija se kaže v Varšavi na ulicah v javnosti jako očitno. Pozna se takoj, da vladajo tukaj v tej zadevi pri merodajnih činiteljih drugačni nazori, kakor v Krakovu. Med organi javnega reda in med dotičnimi ženskami vladajo v Varšavi menda jako kolegialne razmere. Slišal sem, kako je na eni izmed največjih in najbolj obljubljenih varšavskih ulic tak organ javnega reda zasklebil čez cesto na drugo stran neki dotični osebi, prijazno se smejoč opazko, ki je razodevala njegovo veliko intimnost s temi bitji, za katero bi pa pri nas v Avstriji policija vsakega s seboj vzela, kdor bi tako javno na cesti govoril. Sicer je pa najbrže med dotičnimi osebami primeroma malo Poljakinj. Najbolj bodo med njimi zastopane Judinje; za Poljakinje pa velja, kar je pisal kardinal Wiseman v svoji »Fabioli«: »Neizmerni ponos ji je varoval čednost.« Značilna črta značaja Poljakinje je namreč ponos.

Ker na Ruskem ni bilo državljanske svobode razvijalo se je vse, kar bi pri nas imenovali »javno življenje«, pod zemljo v nepristopnih zakotjih, njegovi pojavi so se pa prikazovali na ulici. Jako čudni so bili prvi pojavi revolucije na varšavski ulici. — Kar je na Ruskem državni monopol na žganje in ker je s tem, da je bilo prepovedano vsako politično in sploh javno delovanje in dovoljena edino le zabava, raznzdanost bila takorekoč protegovana od vlade, izdala je PPS v začetku revolucije povelje: »Na žganjarne in na bordele!« Oboroženi bojovci so vdrli v dotične hiše,

ženske so začele kričati in bežati na vse strani, skozi okna so letele na ulice pernice in divjani, dragocena zrcala in drage dišave. Na ulici se je seveda zbrala takoj gruča ljudi, deloma radovednost, deloma požuljivost po tujem blagu sta pouzročili, da se je polučila množica vsula za bojovci v hišo in pomagala razbijati in ropati. Mestna policija je bila proti temu preslaba, treba je bilo na pomoč poklicati vojaštvo. Vojski so zaprli ulico od vseh strani in pričeli streljati v množico. »Bojovka« je dobro oborožena in disciplinirana in njenih pristašev ni lahko dobiti v pest; namesto njih je prišla policija ljudi, ki so le po naključju prišli zraven in potem — vojno stanje in preki sod in kogar so pričeli pri podobnih demonstracijah, je prišel pred preki sod in bil v 24. urah sojen in obesen.

Ko sem bil jaz v Varšavi, je bilo mesto mirno in oživljeno. Grozni prizori, ki so se nedavno vršili v nem, so bili skoraj že pozabljivi. Vendar se je še večkrat zadelo na sledeče ugaslega požara ali na tleče iskre. Dečki na cesti so prodajali časnike in kričali: »Petindeset banditov obsečenih, za pet kopek!« (To je častnik, ki to piše za pet kopek.) Vojaštva je bilo vse polno po ulicah, gosto stoji zagolji vojski z nasajenimi bajoneti, malomarno in brezbržno, da so name napravili vtis, kot bi se pri nas kak gozdar zvečer vračal iz gozda domov in na poti stopil v gostilnico in se nekoliko napil. — Morda misli na svojo vasico in na rojstno hišico kje tam za široko Volgo ali ob podnožju Urala, kjer bi bil brez dvoma veliko raje med svojimi doma, kot pa tu se dolgočasil na ulici in bil vsak trenotek v smrt-

godba: 28. t. m. se jameta obedve vladi neposredno pogajati glede na nagodbena vprašanja in bosta svoje delo dovršili do Velike noči. Med tem časom se bomo sicer v gospodarskem odseku s samostojnim tarifom bavili, toda do Velike noči ničesar ne bomo sklenili. Naše poznejše ravnanje bo odvisno od tega, kako izpade nagodba.

Za učitelje. Naučni minister Apponyi je predložil zbornici zakon o uredbi učiteljskih plač. Učitelji na državnih ljudskih šolah se povzdignejo med državne, občinski in konfesijski učitelji med javne uradnike. Najmanjša plača iznaša 1000 do 1200 K., ki se v 30 letih s starostnimi dokladi povišajo na 2400—2600 K. V Budimpešti in okolici, na Reki in Klausenburgu dobijo oženjeni učitelji in učiteljice funkcijsko doklado.

Krona. »Budapesti Hirlap« poroča, da se cesar strinja s stališčem ogrske vlade glede carinskega tarifa.

RUSINSKI DIJAKI.

Kakor znano, so rusinski dijaki, ki so jih v Lvovu zaprli, ker so pri zadnjih rusinskih demonstracijah razbijali, poškodovali tuje imetje in napravili barikade — vseh je 79 — sklenili, da ne bodo zavzili nobene hrane. Izbrali so si ravno srečni trenotek, kajti preiskava bo kmalu končana in dijake bodo takointakto izpustili. 20. t. m. so se pripravili na svoj štrajk nezauživanja jedi z obilno večerjo, katero so jim prinesli v zapore njihovi sorodniki. 21. t. m. so tudi, katero so jim prinesli pazniki, pustili nedotaknjeno, tako, da so jo pazniki morali nesti nazaj. Predsednik višjega deželnega sodišča je dijakom odgovoril, da jim štrajk ne bo nič pomagal. 21. t. m. se je vršila zadnja preiskava. 20 dijakov so priče spoznale za glavne razgrajace. Jutri najbrž izpuste dijake; glavna obravnava pa bo v kratkem.

RUSIJA.

Zmaga opozicije.

Že pri volitvi volivnih mož je zmagala opozicija. Vlada je upala, da doseže s svojim znanim aparatom vsaj to, da volivni možje volijo drugače, kot so volili prvotni volivci; črtala je tudi mnogo nevarnih opozicijskih kandidatov iz listin. Vse ni nič izdalo. Dozdaj je izvoljenih 355 poslancev; od teh je 62 monarhistov in 28 zmernih; članov opozicijske levice pa je 221, nacionalcev je 44. Večina opozicijske levice je ogromna. Med člani desnice je 27 monarhistov in 18 oktabristov, med člani levice pa 59 kadetov, 27 pristašev delavske stranke, 36 socialdemokratov in 7 socialnih revolucionarjev. (Vseh poslancev v dumi je 524.)

Med opozicijo.

V opoziciji, ki je sijajno zmagala, imajo večino skrajni levičari. Kadeti delajo na to, da bi ustvarila res kaj pozitivnega in ne bi bila razpuščena, pa so nasproti prenapetim socialcem v manjšini.

Proti Petrovu.

Sveti sinod je zavrnil priziv znanega pisatelja in enega izmed najduhovitejših mož sedanje Rusije, duhovnika Petrova, katerega je cerkveno sodišče vsled ovadbe reakcionarcev obsodilo na trimesečni zapor v samostanu Čeremnece. Petrov mora kazni takoj nastopiti. Petrov izdaja »Pravda Božja« in je bil kandidat kadetov za duno v peterburškem okraju.

Atentati in nemiri.

V Sebastopolu je nekdo sredi glavnega trga vrgel proti nekemu policijskemu uradniku bombo ter ga ranil. — V Baku se vrše poboji in klanja med Tatari in Armenci. Mnogo oseb je ubitih.

Vlada.

Peterburg, 21. februarja. Vlada je z uspehom volitev v duno skrajno nezadovoljna. Izvanredna ministrska seja se bo kmalu bavila s položajem. Baje bo vlada duno takoj razpustila, ko se snide.

ni nevarnosti, ne da bi vedel zakaj in čemu. — Večkrat sem videl, kako so vojaki spremljali jetnike, morda so jih ujeli ali pa jih peljejo iz ene ječe v drugo ali pa iz ječe v smrt. Videl sem tudi velikokrat, kako so prevažali pošto, patrolja kozakov spredaj in patrolja zadaj. Da ta previdnost ni nepotrebna, je pokazalo mnogo slučajev iz najnovejšega časa.

Varšavski listi so prenapolnjeni z novicami o svežih napadih, ubojih, aretovanjih itd. Toda to se vrši le v bolj oddaljenih ulicah in v tako velikem mestu se popolnoma razgubi. Ulica je mirna, prestano je pozabljeno, in če počti kje kakšna bomba, se iz tega nič ne stori. Pogleda se, kje je počila, in če se vidi, da se glava in noga še drži, gre se naprej. Dečki so celo na ulicah prodajali in glasno kričali: »Czerwony rstaudar!« (»Rdeči prapor«, organ socialnih demokratov) in »Robotnik!« (»Delavec«, organ PPS). Prodajajo mali dečki, pod deset let, brihtni in izurjeni nad vse pojme. Vsakega človeka pozna skoraj po obrazu, če je varen ali ne. Zagleda policaja in izgine, kot kafa, pa se spet čez minuto prikaže za drugim zidom. Pripovedovali so mi, da je žandar, ko je takega dečka zalotil, ga kar z bajonetom na ulici prebodel. Ko sem jaz hotel kupiti list, me je deček živo pogledal z globokimi, črnimi očmi in tresel se je po vsem telesu. Očividno sem mu bil preveč tuj in ni vedel, ali naj pred menoj smukne, ali pa pride bližje z listom. Trenotek, ko sem kupal, je stal očividno kot na žrvnjavi, ves se je tresel in bil čisto bled. Ko sem kupil in mu dal pet kopejev, šel sem dalje eden ali dva koraka in se ozrl nazaj. — O dečku ni bilo na ulici niti duha ne sluha. Toda, nikar ne mislite, da ni bilo kaj tako

Proti urednikom.

Riga, 21. februarja. Gubernator je odzval pravico urejevanja listov šestim urednikom, ker so v listih natisnili neki delavski razglas.

LAIŠKA ŠOLA V ITALIJI.

Nekaj poslancev skrajne levice je predlagalo, naj zbornica pozove vlado, naj iz šol popolnoma odpravi vsak verski pouk. O tem predlogu se bo obravnavalo pri naučnem proračunu.

VOJSKA V OSREDNJI AMERIKI.

Med državama Honduras in Nicaragua v osrednji Ameriki je izbruhnila vojka. Nikarške čete so vdrle v honduraško ozemlje. Prišlo je do boja pri Portello del Espino, kjer je sicer padel honduraški general Carcemo, a so nikarške čete bile premagane.

Volloni boj.

(Udeležniki shoda zaupnikov S. L. S.) nujno opozarjamo, naj vsi oni udeležniki, ki se žele udeležiti skupnega kosila (cena 2 K 40 vin. s pol litra vina vred), nam to takoj zadnji čas do torka 26. t. m. po dopisnici naznani, da bo vedelo vodstvo »Uniona«, za koliko oseb naj pripravi obed.

(Državnozbornski kandidati na Gorškem.)

Iz Gorice se poroča »Eđinosti«: Kakor se sliši, je dr. Gregorčičeva stranka že določila svoje kandidate za prihodnje volitve v državni zbor in sicer bo kandidiral nie načelnik dr. Anton Gregorčič v tolimskem okraju, dr. Alojzij Franko v gorškem okraju in bivši okrajni glavar v Sežani dr. Laharnar na Krasu. V Gorici bo kandidiral župan dr. Marani; konservativna stranka mu ne postavi protikandidata, ker se je nje načelnik prošt Faidutti dogovoril z laškimi liberalci, da jim v Gorici ne bo nasprotoval; kakor uslugo so mu ti zagotovili, da ne bodo niemu nasprotovali v Furlaniji.

(Malik kandidat.) Na volivnem shodu v Ptuj 20. t. m. so proglasili tudi Ptujčani Malika za svojega kandidata. Nemško-nationalna stranka je zgubila na Spodnjem Štajerskem popolnoma svoj vpliv in Vsenemci dobivajo vedno več tal. To se je tudi pokazalo v Gradcu, kjer so v trgovski in obrtni zbornici odklonili predlog, da se izreče ministru Derschatti zahvala za njegov govor pri zborovanju hišnih posestnikov v Gradcu. Nekateri so rekli, da tega govora niti brali niso!

(Česka koncentracija) se je definitivno razbila. V seji meščanskih strank se je sklenilo, pogajanja končati, ker niso privedla do nobenega uspeha. Včerajšnje telefonsko poročilo je bilo vsled slabe zveze napačno.

Iz javne seje trgovske in obrtne zbornice.

Včeraj, 21. t. m., ob 2. uri popoldne se je vršila v magistratni dvorani javna seja trgovske in obrtne zbornice. Zapisnik zadnje seje se je odobril, ravno tako naznanila predsedstva, poročilo o zborničnem delovanju in poročilo tajnikovo. Pri volitvi predsednika je bilo oddanih 16 glasov. Gospod Lenarčič je dobil 11 glasov, g. Kollmann 5, izvoljen je torej gospod Lenarčič. Pri volitvi podpredsednika je bilo oddanih 16 glasov, 15 se jih je glasilo na gospoda Kollmanna, eden pa na g. Urbanca. Pri volitvi provizoričnega podpredsednika je bilo tudi oddanih 16 glasov, 9 glasov je dobil g. Hren, 4 g. Mejač, 1 g. Baumgartner, dva listka sta bila prazna. Računskimi pregledniki so bili izvoljeni gg. Rohrmann, Mejač in Velkavrh.

Za zbornična zastopnika pri komisijonalnih obravnavah radi zagotovitve vojaških naravnih potrebščin je zbornica izvolila gg. Schreya in Maidača.

Trgovskemu društvu »Merkur« se je dovolila letna podpora 500 K, zvezi krajskih obrtnih zadrug pa enkrat za vselej 200 K.

Rekurz hranilnice in posojilnice na Vrhniko zoper predpis zbornične doklade je zbornica odklonila. Dopis kranjskega deželnega

strašnega, kar mi je on prodal s skoraj smrtnim strahom. »Slovenec« je priobčil že mnogo bolj revolucijskih člankov, kakor so ti. Da mi bodo čitatelji verjeli, pošiljam dotično številko v prilogi tega pisma »Slovenčevemu« uredništvu za spomin. — Kako priprosto izgleda ta papirček in vendar s kakšnim trudom in nevarnostimi je bil tiskan in razposlan.

Mislite si skromno tiskarno v kakšni kleti ali v kakšnem drugem skritem prostoru. Dvoje »pepesovcov«, morda bivših vseučilišnih dijakov, stoji pri majhnem tiskarskem stroju, v predalih imata črk za največje potrebe. Vse je tako urejeno, da se vsak trenotek lahko vse uniči ali skrije. Vsak ima pri rokah nabito pištolo in vsak trenotek pripravljen zgrabiti zani in pognati sedem krogel v vstopivše policijske agente, eno pa sebi v glavo. Vsak šum od zunaj, vsak šum mašine ga vznemirja; cel dan dela z največjim napreženjem svojih duševnih in telesnih sil in ves čas visi življenje njegovo in njegovih tovarišev na nitki. On vé, da bo prej ali slej, morda že v kratkih dnevih padel policiji v roke, in dečki, ki bodo na ulici prodajali časnike, bodo med drugimi obešenci kričali tudi njegovo ime. — vé pa tudi, da bo »bojovka« na njegovo mesto postavila takoj drugega, in vse pojde spet tako naprej, takih podzemeljska vojska se bo nadaljevala, ne da bi ljudje, ki šume in se vesele po ulici, kaj vedeli o nji. Ulica se bo samo za trenotek vznemirila, ko bo kje padla bomba ali počila pištola, ko se bo zvrnila na tla kaka državna oseba, ali pa na vislačih visel kakšen bojovec, nato se bo spet takoj pomirila in nadaljevalo se bo staro življenje po ulici in pod njo.

odbora, ki med drugim omenja, da ni potreben višji trgovski šoli v Ljubljani pouk o kemiji in fiziki, se je vzel na znanje, ravnotako dopis deželne vlade. Zbornica je sklenila, da se obrne do občinskega sveta ljubljanskega, naj ta izjavi v konkretni obliki, v kaki meri misli podpirati višjo trgovsko šolo v Ljubljani. Gosp. Kraigheria predlog, naj se zbornica obrne do vodstva tukajšnje avstro-ogrsk. banke s prošnjo, da se menice šele drugi dan po dospelku protestirajo, je bil sprejet. Na predlog g. Mejača glede na zvišanje telefonskih pristobin je zbornica sklenila: 1. Da protestira proti podražitvi telefona, in 2. da je o tem obvestiti c. kr. trgovsko ministrstvo s prošnjo, da prekliche izdani telefonski red. O telefonskem omrežju na Gorenjskem je zbornica sklenila, ker Trbiž ne reflektuje na telefonsko zvezo z Ljubljano, da se obrne zbornica na celovško trgovsko in obrtniško zbornico; izposlovala naj bi se telefonska zveza z Ljubljano s Celovcem čez Jesenice in Rožno dolino.

Deželni zvezi za pospeševanje prometa tujecev je zbornica dovolila 300 kron podpore. Gospod Kregar je povdarjal, da je to društvo velike važnosti za promet tujecev; ako se namen društva popolnoma posreči, bodo imeli obrtniki in trgovci velike koristi, zato je treba društvo izdatneje podpirati. Predlagal je, naj se dovoli vsaj 500 kron podpore. Ta predlog je ostal v manjšini.

Prošnji za prireditev knjigovodskega tečaja v Krškem je zbornica ugodila. Prireditelji bodo dobili, ko bodo izkazali stroške, po 50 K podpore.

Sledila je nato tajna seja, v kateri so bile rešene neke formalne zadeve.

Književnost in umetnost.

Slovensko gledališče.

Repriza Kienzlove opere »Evangeljin« je bila na enaki stopinji s premijero, mestoma celo boljša.

Ugaja nam, da se kaže življenje v ensembleh, ker v tem oziru smo bili vedno na slabem. Prizor na kegljišču je prišel zato do popolne veljave.

Vsa pozornost pa je osredotočena na glavno vlogo evangeljnika, kateri je pl. Rezunov popolnoma kos. Zlasti v II. dejanju, kjer poje s toplim čutom in spretno vporablja z nežnim mezo voce vse pevske fineše, — je neprekosljiv.

Partija Marte v rokah Prochazkove je včeraj bolje od prvič vspeła. Četudi šibek, je pa nežen njen glas; ker je bil orkester mirnejši, prišlo je do večje veljave njeno petje. Sploh naj se orkester že enkrat ravna po pevcih, ne obratno! Za takt je tu kapelnik! Mojrski je bil v zadnjem dejanju prizor umirajočega Matijevega brata. Ouřednik sme to vlogo šteti med svoje prve.

Vse ostale manjše vloge so kot okvir slike — prav lep okvir — zato veljaj vsem sumarično priznanje.

Gledališče je bilo polno.

Dnevne novice.

+ Iz Savla Pavel. Pavel Grošelj, cesarsko-kraljevi suplent na gimnaziji v Ljubljani, je po štirih dneh v »Narodu« priobčil poročilo o predavanju profesorja Gorjanovič-Krambergerja o diluvialnem človeku, kjer pravi na koncu:

»Temperamentnemu gospodu govorniku morajo pred vsem biti dolžni posebno hvalo navzoči slovenski zdravniki in prirodopisci, ker jim je o tej tako težavni in deloma tudi še preporni temi podal tako precizno in strokovnjaško sliko.«

Vendar enkrat! Pavel Grošelj, ki je pred leti kot cand. phil. v »Mestnem Domu« učil, da je Pithecanthropus erectus resnični praded človeški in je to ljubemu občinstvu označil kot nepobitno dogmo, sedaj priznava, da je ta tema preporna. Tako se je iz Savla napravil pravi Pavel in iz dijaka suplent. Oboje utegne biti medseboj v neki zvezi.

+ Nepotrebna muja. Suplent na c. kr. gimnaziji v Ljubljani, Pavel Grošelj, v svojem poročilu o predavanju profesorja Gorjanovič-Krambergerja v včerajšnjem »Narodu« prijazno opozarja našega poročevalca, da gospod Gorjanovič-Kramberger smatra podobnosti med diluvialnočloveškim okostjem in opicami za homologije, ne pa za analogije, kakor smo mi poročali. To opombo naj Pavel Grošelj obdrži zase; beseda homologija je sicer zelo pripraven okrasek za Grošljevo, po štirih dneh v potu obraza sestavljeno poročilo, za nas pa je nepotrebna. G. profesor Gorjanovič-Kramberger je v svojem predavanju imenoval korespondujoče znake na diluvialnem človeku in opici izrečno sličnosti in analogije ter odklonil, iz teh analogij sklepati na kako genetično sorodstvo. Privatni pogovori nam niso nič mar. Zato je tudi zelo neaktano, ako kdo uporablja privatne pogovore g. profesorja Krambergerja, da ga spravi v nasprotje s tem, kar je javno pri predavanju povedal. Tako uporabljanje je izrabljanje, in kdor to dela, kaže svojo zagrizenost. Tako se bere v Kniggeju in drugod. Sicer pa dvoimimo, da bi bil g. Gorjanovič-Kramberger res tako govoril, kakor poroča Pavel Grošelj. S tem smo s slednjim opravili.

+ Na razsodišču zavarovalnice proti nezgodam na delu se je obrnilo nekam na bolje. Včeraj je bil prvi dan razprav po dopolnilnih volitvah. Dosedaj je zastopnik zavarovalnice govoril vedno le italijanski, a včeraj je isti v osebi gospoda Zupančiča začel govoriti slovenski in potem ponovil svoj govor tudi v italijanskem jeziku. Tudi zastopniki slovenskih strank so pledirali v slovenskem jeziku ter ponovili svoj govor italijanski za one razsodnike, ki ne razumejo slovenski. Prišli smo

torej do enakopravnosti tudi na tem sodišču. Eppur si muove!

— Naj se zgasi! Na goriški policiji hranijo lepo, črno sukno, ki jo je pozabil že pred nekaj tedni neki železniški delavec v kavarni »Nazionale« v Gosposki ulici, v hiši hotela »Tri krone«. V sukni je več dokumentov. Vojaška knjižica se glasi na ime Anton Majnik, ki je bil rojen l. 1879, ter doslužil vojaštvo l. 1903. Bil je pri 10. lovskem bataljonu. Nadalje je v sukni pismo od uprave drž. železnice, ki naznanja Majniku, da je sprejet v službo. Slednjič je notri tudi službeno spričevalo postajanačelnika Kollerja na Jesenicah z dne 18. decembra 1906, da se je Majnik kot delavec na postaji Jesenice vedel prav lepo in bil priden delavec. — Lastnik naj se zgasi zato na goriški policiji!

— Kvaterno nedeljo se bo obhajala na Visokem, v župniji St. Jurij pri Kranju, na deželi redka slovesnost posvečevanja treh novih zvonov, ki so se naročili v Wiltenu pri Inomostu s težo: 1212.3 kg. (es), 615.1 kg. (g), 335.4 kg. (b). Zvonove je vžil zvonar J. Grassmayr pod ugodnimi pogoji. Slovesnost posvečevanja zvonov bo izvršil visoki rojak, mil. gospod prošt ljubljanski Jan. Sajovic. Novih zvonov in slovesnosti njihovega posvečevanja se visoki sosesčani zelo vesele in se pripravljajo, da bi to za nje častno slovesnost kolikor morejo povzdignili.

— Razpisano je učiteljsko mesto na Dobravi pri Kropi.

— Umrl je hrvaški banksi svetnik g. dr. Ivo pl. Mallin. — V Zagrebu je umrl te dni posestnik Anton Boranič, star 62 let. — V Zagrebu je umrl oficial pri dež. vladi Franjo Hirc, ki se je l. 1878 boril pri zavzetju Jajca v Bosni. — V Zagrebu je umrl polkovnik Kendefy.

— Ponarejen denar. Iz Rudolfovega se nam poroča: V soboto, dne 9. t. m. okrog poludne je prišel čedno opravljen človek v gostilno Marije Muhič na Brodu ter plačal četrt vina s petkronskim srebrnjakom. Gostilničarka ni opazila ponarejenega denarja ter izplačala. Tujec je še isti dan pil četrt vina na Potoku v gostilni Ivana Moleka, plačal s ponarejenim denarjem ter dobil drobiž. Natakrica pa je spoznala falzifikat ter ga vrnila dedcu, ki je plačal s pravim denarjem. Obiskal je gostilno And. Škufca, kjer so zopet spoznali ponarejen denar. Isto popoldne je poskušal srečo v Gornji Straži pri g. Vintarju in v Bršlinu pri g. Dreniku. Tudi tu so spoznali goljufijo. Nato je ptiček odletel — neznano kam.

— Vreme. Tudi po Dolenjskem je v sredo popoldne in ponoči razsajal hud vihar, ki je napravil precej škode. Nato je začelo pošteno snežiti. Vinogradniki bi že radi začeli z delom v goricah, pa jih ovira sneg.

— Zastrupil se je v Trstu 19-letni Ivan Jelenič, stanujoč pri družini g. Podbrščka. Prepeljali so ga v bolnico.

— Podraženi sladkor. Vsled kartela sladkornih tovarn, ki je znatno podražil sladkor, so v Zagrebu trgovci zvišali ceno sladkorja za 4 vinarje pri kg.

— Potnik zmrznil. Iz Bosne poročajo, da je med Jajcem in Banjaloko zmrznil neki potnik.

— Izredno bogat ribji lov je letos v Kvarneru. Tako bogatega ribjega lova ondi sploh še niso imeli. Včeraj so vlovili 80.000 kg sardelic, katere so prodajali po 16 do 24 vin. kg.

— Občinske volitve v Postojni. Z ozirom na dopis iz Postojne v 41. številki našega lista z dne 19. t. m. nam je poslal g. Fr. Arko nastopno pojasnilo: Ni res, da sem komu »obljubil, da bom za Pikla«, in tudi ni res, da sem »jo v zadnjem hipu mahnil na stran Ditricha«. Res je pa, da nisem storil v korist ene ali druge kandidaturne nobenega koraka in se tudi županske volitve nisem udeležil. Res je tudi, da sem bil kljub temu od odbornikov obeh »struj« voljen v občinsko svetovladstvo. Oni, ki so baje na sokolovi maskaradi »kar vstali od miz«, naj mi pošljejo svoje vizitke, da jih bom vsaj po imenu poznal in da mi bo mogoče se z njimi pobotati. Jaz jih namreč nisem videl vstajati in do sedaj nobenega ne poznam. — Odgovor prepuščamo svojemu g. dopisniku.

— Umrl je v Dobravljah na Vipavskem France Jerkič, posestnik, oče g. Antona Jerkiča, fotografa v Gorici. Pokojnik je doživel redko starost 94 let ter bil do zadnjega še čvrst mož. Naj počiva v miru!

— Ponesrečil se je predzadnji torek železnični uslužbenec v Volčji dragi Miha Gulc iz Kranja. Šel je namreč prižigat svetilke in med drugimi tudi signalno luč. Pri tem pa se mu je izpodtaknilo na nekem železnem klinu in padel je iz višočine dveh metrov. Imel je pa pri sebi običajno železničarsko zastavico, ki ima na koncu špičasto železno napravo in je pri padcu slučajno na to tako nesrečno padel, da se je hudo poškodoval na rebrih in so ga morali vsled tega prepeljati v tukajšnjo bolnišnico.

— Dva anarhista so prišli 20. februarja v Reki. Položila sta vence na grob Kobeka. Imeni obeh sta: Hugo Tomšič in Ernest Šimčič.

— Nekaj posebnega izpod Grintovca. Tacega še ne odkar berači malhe nosijo. V Cerkljah je učitelj, g. Josip Lapajne, ki je vsikdar nejevoljen, kadar zgleda svoje častito ime v našem listu. Navzlic temu pa si najame še advokata, da zopet čita svoje ime v našem listu in občuduje svoje ugovore. Minoli petek smo objavili dopis, ki izraža med vrstami začudenje, zakaj je gospod Lapajne tako rado veden na občinske račune in zakaj je posvaril gospoda župana, če mu je res pokazal račune. Gospod Lapajne je tudi hud, češ, da se mu ni treba več učiti slovnice, ker je bil že izprašan iz tega predmeta. Mi tudi nismo trdili,

da ni bil izprašan. Sicer pa izpit sam ni še dokaz, da je kdo dobro podkovan, in tudi ne zavarovalna polica proti pozabljivosti. Mi bi torej lahko mirno vrgli v koš njegov popravek. Ker pa se njegov pravni zastopnik, gospod dr. J. Hribar, zanaša na našo kulanco in ne sklicuje na tiskovni zakon, zato objavimo njegovo pojasnilo, ki se glasi: 1. Ni res, da je prišel J. Lapajne ob neuradnih urah ogledat si občinske račune, res pa je, da je prišel med uradnimi urami, torej o pravem času. 2. Ni res, da ni hotel župan izročiti računov, res pa je, da jih je obotavljaje se pokazal. 3. Ni res, da bi bil J. Lapajne napisal v ovadbi zoper županstvo »posvarje podpisani«, res pa je, da je napisal »posvari podpisani«, kakor je tudi res, da je ovadbo sam podpisal, in da ni torej napravil slovniške napake. 4. Ni res, da bi se moral J. Lapajne »učiti slovniče«, res pa je, da je v tem predmetu že izprašan. — No, gospod Lapajne, ali bode sedaj mirna Bosna?

— **Vihar na Dolenjskem.** Poroča se nam: Naše napovedbe glede vremenskega preobrata, oziroma elementarnih izbruhov so se tudi toplot uresničile. To nam zatrjujejo zunanji poročila, takisto tudi vremenski preobrat pri nas. Že 20. t. m. zjutraj je začel pihati močan jug, ki je začel hitro topiti sneg, da so narasle vode. Zvečer pa je divjal grozovit orkan, kakor po leti ob najhujši nevihti. Pozno v noč se je med silnim pišem tudi bliskalo, proti jutru pa je jelo jako močno snežiti in se je šele proti poldnevju zvedrilo. V Gotni vasi je vihar podrl nov kozolec, slabe in lesene hiše so se pod strašno močjo viharja kar zibale. Krka in Težka voda sta že jako narasli.

— **Vojaški nabori na Primorskem** letos se vrše po sledečem redu: V Trstu 3., 4., 5., 6., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 15., 16. in 17. aprila. Na Goriškem: v Gradišcu 6. in 7. marca; v Komunu 2. in 4. marca; v Gorici (okolica) 17., 18., 19., 20., 22. in 23. aprila; v Gorici (mesto) 8. in 9. marca; v Ajdovščini 10. in 11. aprila; v Kanalu 13. in 15. aprila; v Tolminu 16. in 18. marca; v Cerklnem 11. marca; v Kobaridu 13. marca; v Bovcu 14. marca; v Komnu 2. in 3. aprila; v Sežani 5. in 6. aprila; v Červinjanu 18., 19. in 20. aprila. V Istri: Na Krku 26. in 27. marca; na Cresu 15. in 16. marca; na Lošinju 20. in 21. marca; v Poreču 4. in 5. marca; v Bujah 1. in 2. marca; v Labinu 11., 12. in 13. marca; na Voloskem 2., 3., 4. in 5. aprila; v Kopru 22., 23., 24., 25. in 26. aprila; v Piranu 29. in 30. aprila; v Rovinju 7. marca; v Pulju 8., 9., 10., 11., 12. in 13. aprila; v Buzetu 11. in 12. aprila; v Pazinu 18., 19., 20. in 22. aprila; v Kastru 8. in 9. aprila; v Montovunu 15. in 16. aprila.

— **Italijani v Dalmaciji** svojo »Lego Nazionale« zelo podpirajo. To društvo je dobilo letos od samih plesnih zabav, ki so jih priredili Italijani po Dalmaciji 33.450 K.

— **Glas iz Istre.** Tržaška »Edinost« je iz srednje Istre objavila dopis, ki brani znane italijanaša, trgovca v Kringi. Čudimo se temu, ker je nepobitna istina, da dotični trgovec še nikdar ni bil pristaš hrvatske stranke, marveč je še vidno z vso silo delal za italijanaše. Da ga italijanska stranka ni izvolila v zastop občine Tinjan, razlog je povsem drugi. Zakaj pa se kot sodni zastopnik poslužuje le italijanskega jezika in zakaj ima na svoji trgovini le italijanski napis? Ne bi se pečali s to stvarjo, ko bi se dopisnik »Edinosti« ne zadiral v vaš list, češ, da nikogar ni, ki bi mu odgovarjal. Ako bo dopisnik v »Edinosti« še dalje stresal svojo sitnost, razkrinkati hočemo pravo stanje, neko dodje na vidjelo, na kojoj strani je pravo.

— **Praga.** Vsako leto se množi in raste število slovenskih dijakov, ki pridejo študirat v Zlato Prago, med severne brate. Dasi se število dijaštva, ki se zanima za kulturno življenje češkega naroda in proučava njegove težnje v srcu češke zemlje na slovanskih šolah, vedno česa in več, se vendar ne množe, kakor bi bilo pričakovati, podpore. Z žalostnim srcem se mora letos sploh priznati, da podpore in prispevki za dijaško podporno društvo naravnost padajo in ako bi ne bilo čeških dobrotnikov in podpornikov, bi društvo letos sploh ne moglo dati primernih podpor. Vsak pa, ki je študiral v tujini ali pa bil navezan na podpore, razume pomen dijaških podpornih društev in tudi spozna težko stališče, ako je blagajna prazna. Naj se torej odzovejo tudi naši prijatelji v domovini in se spominjajo tukajšnjih revnih dijakov. Vsak dar in prispevek nam je dobrodošel. Vsaka pošiljatev naj se blagovoli nasloviti na blagajnika »Slov. podpornega društva«, dr. Karola Šebesto, advok., Št. II. Spálená ul.

— **V Št. Lovrencu** ob Temenici je bilo minolo nedeljo jako zanimivo predavanje o umnem kmetijstvu. Mnogoštevilni mladeniči so z velikim zanimanjem sledili predavanju. Nato se je osnovalo izobraževalno društvo, h kateremu je pristopilo nad 50 članov.

Štajerske novice.

Š **Katoškiško politično društvo »Sava«** bode pri bodočih državnoborskih volitvah soglasno postopala s »Kmečko zvezo« ker povsem odobruje njen program. Tako nam piše načelnik »Sava«, g. Jos. Potovšek.

Š **Narodni svet za Štajersko.** Na zaupnem shodu dne 7. februarja v Mariboru izvoljeni gg. dr. Hrašovec, dr. Korošec in dr. Kukovec so se dne 21. februarja zedinili na pravila ter določili po naročilu istega shoda sedmorico članov za spodnještajerski »Narodni svet«.

Š **Socialni tečaj v Mariboru,** katerega je priredila »S. K. S. Z.« za Štajersko dne 18., 19., 20. in 21. v Mariboru, se je včeraj dopoldne zaključil. Udeležencev je bilo vedno šez 50, večinoma sami kmečki fantje in mošje.

Vsi udeleženci so navdušeni zapustili Maribor. Na koncu tečaja sta se mladeniča Žebot in Jošt zahvalila prirediteljem in predavateljem za trud v imenu vseh udeležencev. Bog daj obilo sadu.

Š **Dvojezični napisi v Mariboru.** Zastopstvo banke »Slavije« je prosilo občinski svet za dvojezični napis. Prošnja je bila odklonjena.

Š **Sv. Križ tik Slatine.** Dne 17. februarja se je tukaj vršil ob obilni udeležbi redni letni občni zbor in obenem javni društveni shod »Katol. političnega društva za sodni okraj rogaški«. Govoril je poslanec dr. Anton Korošec o zgodovinskem razvoju agrarne stranke, o programu »Kmetске zveze«, o carini na živino in o novi vinski postavi. Glede kmetске zveze je omenil med drugim: Ako hočemo ohraniti to, kar imenujemo slovensko ljudstvo, ohranimo predvsem slovenski kmetiski stan! Temu namenu služi »Slovenska kmetiska zveza za Štajersko«. Volite za prihodnji državni zbor poslanca, o katerem veste, da ima smisel za potrebe kmetiskega stanu! — G. Franc Vizovišek, kmet ob Sv. Florijana, se govorniku zahvali za poučni govor in za njegovo dosedanje delovanje v državnem zboru in povabi kmete k obilnemu pristupu v »Kmet-sko zvezo«. Med govorom dr. Korošca glede prihodnjega poslanca se oglasi g. Oroslav Kušec: »Kmet naj bo poslanec!« Drugi kmetje pa oporekajo: Naj je kmet ali pa drugega stanu, da bo le imel srce za kmetiski stan! — G. Kušec, ali ste se učili politike pri ptuj-skem »Štalcu«? Na shodu se je sklenila soglasno sledeča resolucija: Javni društveni shod »Katoliškega političnega društva za sodni okraj rogaški« pri Sv. Križu tik Slatine, dne 17. februarja 1907 pozdravlja ustanovitev »Slovenske kmečke zveze za Štajersko« ter odločno izjavlja, da bo društvo postopalo pri nastavljanju kandidatov za prihodnje državno-zborske volitve v soglasju in v sporazumenju s »Slov. kmetско zvezo«. V odbor so se izvolili isti udje kakor lansko leto. — Prihodnji nedeljo, 24. februarja popoldne po večernicah ima »Bratno društvo« pri Sv. Križu svoj redni letni občni zbor v »Čitalnici«. Pri tej priliki bo razlagal g. Vinko Žurman novo volivno postavo.

Š **Celjska slovenska lista in klerikalizem.** Za bodočnost si je dobro zapomniti nekatere izjave nasprotnikov krščanskega gibanja v štajerski politiki. Dočim je »Domovina« proti temu gibanju, ker so »klerikalci«, kakor si ona misli po napačnih predsodkih, v vseh rečeh odvisni od Rima, t. j. cerkvene avtoritete, papeža, škofa, uči »Narodni List« celo drugače. Ta pripisuje krščansko-socialno gibanje v štajerski javnosti ter politiko »Slovenske kmečke zveze« edinole dr. Korošču. Še več. »Narodni List« pravi, da dr. Korošec dela proti volji škofu, da se punta proti škofu, da v Mariboru vse sam komandira. Ali si čula, »Domovina«? Ti »klerikalci« torej niso odvisni od cerkvene avtoritete, če se puntajo proti škofu! Tako vsaj pravi »Narodni List«, ki, kakor se baha, vse zve »po ovinkih«. Bomo videli, kako dolgo bo »Narodni List« vztrajal pri tej svoji izjavi. Pri spremenljivosti urednikov je nasprotna trditve kmalu mogoča. Razsodni ljudje pa bodo razumeli liberalno strašilo o »klerikalizmu«. Mi seveda ne verjamemo, da bi bilo delovanje dr. Korošca punt proti škofu, pač pa smo videli v »Narodnem Listu« črno na belu, da papež huijska k punku. »Narodni List« pa ima seveda že vsakega za puntarja, ki ni z njim. Saj se punta proti niemu.

Š **Iz Savinjske doline.** Da. res je »blo za počt« na javnem shodu »Narodne stranke« v Žalcu. Smeha dovolj je bilo takoj v začetku. Govornik J. začne govoriti, Karol Cvikel pa vpije: »Holt, ne boš; kje imate pa predsednika!« Nekdo kliče: »G. Širca naj bo predsednik.« Res, izvolijo ga. Zdaj začne govornik J. zopet govoriti. Pa Cvikel vpije v drugič: »Holt, kje je pa podpredsednik?« Nekdo kliče: »G. Fridrich naj bo.« Dobro, on je izvoljen. Govornik J. se zopet pripravi, da bi govoril. Cvikel pa vpije: »Holt, kje je zapisnikar? Če vi ne znate zborovati, Vam bom pa jaz povedal; jaz sem bil že večkrat na takih fersam-lungah.« Nekdo kliče: »Moj sin naj bo zapisnikar.« in izvoljen je bil »Moj sin«. Tako, se- dej šele je smel govornik J. pričeti. Kajne, res »za počt«!

Š **Griže.** »Slovenski Narod« je prinesel 12. t. m. strupen članek, poln laži in neresnice, proti g. župniku. V pojasnilo sledeče vrstice: Pred nekimi leti so se morali staviti v Grižah novi svinjaki. Vsled odloka c. kr. okrajnega glavarstva v Celju so se pozidali postavnim potom, in zato imenuje hinavski dopisnik »Sl. Naroda« župnika tlačitelja ljudstva. Ali je tako omikani in olidani dopisnik res takšen butel, da ne sprevidi, da takih poslopij ne more župnik sam staviti. Lažnjivi dopisnik pravi, da župnik ukrene vedno kaj novega in vznemirja prebivalstvo; kdor se ne uda njegovemu povelju, ga preganja neusmiljeno. Grda laž. Naj se imenuje ena oseba, katero bi župnik neusmiljeno preganjal ali lei sploh kaj žalega storil. — Nad vse ostudna laž pa je, da dobivajo ljudje izpovedne listke proti dobremu plačilu. Resnica je, da za spovedne listke nobeden ne plača niti vinarja, temveč kar farani ob priliki velikonočnega izpraševanja darujejo, darujejo prostovoljno za cerkvene potrebe. Ali je dopisnik »Slovenskega Naroda« res tako zabit, da misli, da pošiljajo svečarji voščen-sveče zastoni ali da se storijo mizarska, kleparska, zidarska dela itd. brezplačno? V teku petih let smo že mnogo lepega pripravili. Sedaj zbiramo milodare za obhajilno mizo. Naj imenuje huijskač »Slovenskega Naroda« le eno osebo, kateri bi župnik kaj žalega rekel, ako za dobre namene res nič ni darovala. Vse, kar se je storilo in se še bo storilo, se je sto-

ri lo brez vznemirjanja ljudstva, kakor je hinavcu »Slovenskega Naroda« tudi gotovo dovolj znano. Znani dopisnik piše nadalje, da je župnik huijskal ljudi zoper narodno stranko in strogo prepovedal čitati »Narodni List«, »Slovenski Narod« itd. Resnica pa je, da je župnik svaril ljudi pred slabim berilom in posebno pred listom, ki imenuje papeža puntarja, zato ker brani pravice katoliške cerkve. S tem pa je storil le svojo sveto dolžnost.

Š **Na javnem shodu »Narodne stranke«** v Žalcu govoril je tudi »za blagor domovine in za napredek ljudstva nesebično« delujoči g. Fridrich. Svoj govor je začel prav brunno deklarirati. Vendar moramo reči, da ni »žel od vseh strani priznanja in zahvale«. Med njegovim govorom slišijo se kliči: Kaj le godljá, to smo že v Petrovčah slišali iz Vaših ust! Drugi pa pravijo: Pojdimo rajši — in odidejo. Za g. Fridrichom, ki se je tudi na tem shodu »potegoval za pravico našega ljudstva«, so se oglašali k besedi še drugi govorniki. Med njihovim govorjenjem so se slišali kliči: pfui Korošču. Kaj ne g. Fridrich, to je dotični pobalin klic! v imenu krščanske ljubezni, katero Vi tako radi naglašate. Sicer bi ga vendar bili Vi, gospod podpredsednik »narodne stranke« zavrnili, ker ste do g. dr. Korošca vsikdar »obzirni«. Vi povpravljate: Ni res, da sem jaz za časa volitev ljudi begal proti kandidatu dr. Korošču in da mi je bil ta trn v peti; dobro, da bi Vam te besede podpisali, morali bi Vi, kot podkomandant »narodne stranke« za Žalec podle psovke na dr. Korošca z zaničevanjem zavrniti ter dotičnemu pobalinu »znamenje huijskača javno na čelo pritiskniti«. Če bi pa kdo popravljaj, da se take psovke na javnem shodu v Žalcu na dr. Korošca niso metale, naj se mu pritisne na čelo znamenje lažnjivca. — G. podpredsednik, h koncu tegale članka Vam pa še povem, da sem 99krat prebral tiste Vaše besede, katere ste pisali v odgovoru na »Slovenca« z dne 15. januarja, katere se glasijo: »Bi želel, da bi dotični poročevalec imel tako čisto vest, kakor jo imam jaz.« (Opomba uredništva: Castitamo!)

Š **Štajerski deželni zbor** bo imel sejo prihodnji ponedeljek ob 5. uri popoldne.

Š **Umrli** je 19. t. m. v Mariboru upokojen sprevodnik J. Schmidt.

Š **50 let** bo minulo 1. junija t. l., odkar je bila dogotovljena proga Južne železnice z Dunaja do Trsta, ki je imela posebno velike zapreke v ljubljanskem bariu.

Š **Zajci škodljivci** so naredili na sadnem drevju za 7000 K škode.

Š **Vreme.** Iz Rajhenburga poročajo: V sredo je nastopilo južno vreme, v četrtek pa nevihta z metezem. Za setve je velika nevarnost; ržene in ječmenove so že večinoma uničene vsled dolgoležnega snega.

Š **V vrat se je zabodel** v Gradcu mizarški pomočnik Franc Ternelz. Nevarno ranjenega so prepeljali v bolnico.

Š **Svojo ženo ubil.** Dne 12. t. m. je Fijavš, po domače Gril, posestnik pri Sv. Jerneju pri Ločah ubil svojo ženo. Tolkel jo je tako dolgo po glavi, da je bila mrtva. Žena je hotela svojega sina braniti pred očetom, katerega je mislil kaznovati, radi česar je oče tako vzkipeal, da je ubil ženo. Ubijalec se je sam javil c. kr. sodniji v Konjicah. Pred kakimi 10 leti je v isti hiši ustrelil oče ubite ženske svojega sina. Uboga žena je mati več otrok.

Š **Slovensko krščansko delavsko društvo »Domovina«** v Gradcu je imelo v nedeljo, dne 17. t. m. svoj redni občni zbor. Novoizvoljeni odbor se je takoj po občnem zboru konstituiral sledeče: Predsednik g. Rižnar, podpredsednik g. Skuhala, tajnik g. Juvan, tajnikov namestnik g. Lah, blagajničar g. Mahr, blag. namestnik g. Pleskovič, knjižničar g. Košar, gospodar g. Blauč, gosp. namestnik g. Videršek, odbornik g. Kukman. Imena novoizvoljenih odbornikov nam jamčijo za prospeh in napredek društva. Kakor čujemo, misli vpri-zoriti »Domovina« začetkom marca »Divjega lovca«, na kar že danes opozarjamo graške Slovence.

Koroške novice.

k **Vremenski preobrat.** Včeraj, 21. t. m. ponoči je zopet zapadlo precej snega po Koroškem. Prej ta dan je bilo južno vreme, ter je vsakdo mislil, da bo sneg kmalu izginil. Pa glej ga spaka, drugi dan je bilo pa vse belo. Včerajšnji sneg je napravil precej škode na sadnem drevju, ker se je devje pod sneženo težo polomilo. Tudi jutranji poštni vlak z Jesenic je imel pol ure zamude. Nekega šolarja je pa v Celovcu snežen plaz s strehe podrl na tla, da si je revež pri padcu zlomil desno nogo.

k **Uspeh na celovski gimnaziji.** Ob koncu prvega semestra je bil uspeh sledeči: Od 338 šolarjev iz mesta je dovršilo z odliko 34, izmed 157 gimnazijo obiskujočih Marjanistov je pa dovršilo z odliko 33 učencev. Torej je doseglo Marjanistov 21, meščanskih učencev pa le 10 odstotkov odliko. Zelo vsposobno da Marjaniste in dokaz, da je vodstvo Marjanis-šča v dobrih rokah, posebno za nasprotnike, ki ta deški zavod tako radi črne pred svetom.

k **Imenovanje.** Računski pregledovalec Karol pl. Placki je imenovan za računskega svetnika v računskem oddelku deželne vlade v Celovcu.

k **Velikodušen dar.** V Volšperku umrli tovarnar Herbert Kerchnawe je zapustil v oporoki 2000 kron za celovške reveže.

k **Zopet acetilenska eksplozija.** V Ph-berku, v gostilni pri pivovarni ni funkcijonirala acetilenska naprava. Prišel je neki kle-parski pomočnik kleparja Girardi, da bi pogledal, kaj je temu vzrok. Ko je preiskoval napravo, je prišla gostilničarka z gorečo svečo gledat, kaj da je. Vkljub svarjenju kle-

parskega pomočnika, je gostilničarka šla vse-eno naprej. Ko je pa prišla preblizu neke odprte cevi, je pa z močnim pokom eksplo-diral plin. Gostilničarka je bila močno ožgana po obrazu in rokah, ravno tako tudi kleparski pomočnik. Previdnosti je treba vedno pri acetilenskih napravah.

k **Pomnožitev vlakov.** Kakor se čuje, bo-do na progi Glinje-Celovec-Trst še to poletje pomnožili osebne vlake, ker po sedanjem voz-nem redu je veliko premalo vlakov za osebni promet, posebno velja to za popoldanske vož-nje. Razum tega tudi vlaki v Celovcu preveč dolgo časa stojijo, kar je potnikom, kateri se samo skozi Celovec peljejo, zelo neljubo. Za-voljo te nesmiselnosti bode tudi čas postanka vlakov v Celovcu prikraščen.

k **Pogorela** je na pustni torek deloma protestantovska sirotišnica v Waiuru pri Trgu. Domneva se, da so vsled neprevidnosti za-žgali otroci zavoda, ker so skrivaj v podstreš-ju cigarete kadili. Ogenj so pogasili tako, da je le okoli 5000 kron škode. Lastnik in pred-stojnik zavoda je protestantovski župnik Schwarz.

k **Na poseben način je zboleva** v Sv. Križu na Koroškem krava cerkovnika Josipa Pich-lerja. Kravi se je spustila na vratu velika bula in se konečno prepusila. Pri čiščenju tako na-stale rane, najdejo v njej dan za dnem ostanke krme. Rana je torej v zvezi s požiralnikom. Zanimivo na stvari je to, da krava ne kaže nikakršnih znakov o bolečinah, da vživa rada krmo, ima mnogo mleka in je vrgla pred osmimi dnevi lepo in zdravo tele.

k **Upokojen** je na lastno prošnjo poštni oficijal Josip Göller v Celovcu. Imenovani je sicer nemškega mišljenja, bil pa je v uradu z vsako stranko zelo prijazen. Da bi bili le vsi taki.

k **Samoumori.** 19. t. m. se je ustrelil v domobranski vojašnici v Celovcu, pešec Ka-rol Lucker, od domobr. pešpolka št. 4. Sa-moumor je izvršil vsled bojazni pred neko malenkostno kaznijo. — V Frežah se je pa obesil v gostilni Lankmaierja krošnjar Jan Liska, doma iz Trenčina. Domneva se, da je samoumor izvršil v blaznosti, ker se je nje-govo vedenje vsem opazovalcem nekako zme-deno dozdevalo.

k **Vojaška plavalna šola** na Vrbskem je-zeru bode skoraj gotovo premaknjena od se-danjega mesta proti Loreto, ravno tako tudi obrežna restavracija. Napraviti pa mislijo na tem mestu potem obrežno sprehajališče. Ker je ravno tu končno postajališče konjske želez-nice, tujec ne vidi, ako se pripelje po konjski železnici, lepega razgleda na jezero in pla-nine, ker so barake plavalne šole na poti. S tem upajo na tem koncu jezera bolj oživiti promet tujcev, da ne bode vse tišalo v Vrbo in Poreče.

Ljubljanske novice.

l **Javni shod.** One delodajalce in delo-jemalce, ki se zanimajo za postavo o zava-rovanju zasebnih nastavljenecv opozarjamo opetovano na javni shod, ki se vrši na nedeljo, dne 24. t. m. ob pol 11. uri dopoldne v »Narodnem Domu«. Na shodu se bo sklepalo o za-devi, ki je velike važnosti za prizadete zava-rovalnega zavoda.

l **Za jezikovno enakopravnost.** Pred kratkim se je ustanovila v Gradcu uradniška mrliška blagajna. Za člane sprejema državne, avtonomne in privatne uradnike obojega spola. Društvo bo raztegnilo svoje delovanje tudi na Kranjsko in vendar se brani izdati dvo-jezične tiskovine, dasiravno je bilo na to opomnjeno. Rabile se bodo le nemške tudi za naše kraje. Pozor torej! Jezikovno enako-pravnost zahtevamo tudi pri zunanjih društvih, ki se hočejo pri nas udomačiti.

l **Zveza kranjskih mlinov** s sedežem v Ljubljani se ustanavlja.

l **Vrsta porotnih obravnav.** Dne 25. t. m.: a) Anton Sitar, delavec nestalnega bivanja; b) France Fajfar, mlinar na Dovjem, oba za-radi hudodelstva tatvine. Dne 26. t. m.: a) Janez Zupan, kamnosek v Ribnem, uboj; b) Fr. Sušnik, posestnice sin iz Prapreč, hudodel-stvo posilstva. Dne 27. t. m.: a) Janez Šub-bic, črevljarski pomočnik, in France Grego-rač, bajtarja sin, oba iz Nove vasi, hudodelstvo težke telesne poškodbe; b) Anton Keber, de-lavec na Savi, hudodelstvo uboja. Dne 28. t. mes.: a) Janez Pretnar, delavec v Radovljici, hudodelstvo težke telesne poškodbe; b) Ja-nez in Valentin, hlapca iz Grada, hudodelstvo posilstva. Dne 1. marca t. l. Janez Pehljan, posestnika sin iz Kovka, hudodelstvo uboja.

l **V Ameriko** je odšlo včeraj 10 Hrvatov in 61 Slovencev. Na Dunaj je šlo 25 Lahov, v Linc 19 Kočevarjev, v Pasavo 17, v Inomost 10, v Hrb pa 45 Hrvatov.

l **Umrli so:** Jožefa Lenič, delavčeva hči, 10 let, Illovica 7; Lovrenc Ožbalt, poštni hla-pec, 40 let, Radeckega cesta 11; Alojzija Lav-rin, mestna uboga, 76 let, Japljeve ulice 2.

Seme. V Ponikvi ob Južni železnici se nahaja devetletni šolski učenec Ivan Mihelič iz Ljubljane, o katerem smo poročali, da je že 16krat pobegnil svojim roditeljem. Deček pravi, da se piše Sever in da je v Ljubljani služil in zaraditega ušel, ker so ga drugi hlapci pre-več pretepavali. Nazaj pride z uradnim sprem-stvom.

l **»Društvena godba ljubljanska«** priredi jutri koncert v »Narodni kavarni«. Začetek ob 9. uri zvečer. Vstop prost.

l **Uradno pojasnilo okrajne bolniške bla-gajne ljubljanske.** Načelnistvo »Okrajne bol-niške blagajne ljubljanske« nam piše: Na no-tico v številki 40, »Slovenca« med ljublj-an-skimi novicami »O bolniški blagajni nam pi-šejo«, blagovolite prinesiti sledečo pojasnilo: Jakob Bokal je bil dne 10. avgusta leta 1906 od njegovega delodajalca iz zavarovanja od-

glašen, ki je ta dan obolel in dobival statutarčno bolnišnico z zdravniško oskrbo dvajset tednov, to je od 27. decembra leta 1906. Umrl pa je dne 7. januarja leta 1907, ob času, ko Bokal ni posedoval več članstva. Za nečlane pa blagajna nima nobene obveznosti, torej tudi blagajna ni smela njegovim zapuščencem pogrebščine izplačati. Blagajna ravna je v tem slučaju pravilno in po predpisih. Načelnstvo bavilo se je že s tej enakimi zadevami, ter storilo sklep, da se ima v takih slučajih izplačevati pogrebščina, kar pa je nadzorovalna oblast sistirala. — Tako načelnstvo okrajne bolniške blagajne. Pripomnimo sledeče: Po našem mnenju je pomoten pojem, da nimajo obolelega člana svojci po preteku dvajsetih tednov bolezn nikake pravice več do mrtvaščine. Pri tem nima odglasitev delodajalca nikakega pomena, ker bi mu kot nečlanu tudi ne šla šest tednov po odglasitvi bolniščina. A dejansko bi si vsaka bolniška blagajna premislila, da bi mu s to pretvezo ustavila bolniščino. Rajni Bokal je obolel kot član in kot svojemu bolniku mu je izplačevala okrajna bolniška blagajna podporo skozi dvajset tednov in kot bolnik je bil do zadnjega dne svoje bolezn bolniški član. Če se že zastopa strogo fiskalno stališče, bi se morala v tem slučaju napraviti izjema in izplačati svojem pogrebščini, sklicujoč se na ono določilo, po katerem preneha članstvo šest tednov po odglasitvi, in sicer v tem slučaju šest tednov potem, ko ga je izbrisala blagajna kot svojega obolelega člana. Sicer pa ravno glede na pogrebščino jo izplačujejo n. pr. železniške bolniške blagajne svojim že pred leti umrlim članom, in znano je, da te blagajne varujejo strogo postavno in fiskalno stališče. Verjamemo, da se je načelnstvo okrajne bolniške blagajne ljubljanske že pečalo s sličnimi zadevami, kakor tudi, da je nadzorovalna oblast tak sklep razveljavila. Seveda, če je imela nadzorovalna oblast tudi to pravico, je pa zopet druga stvar. Po našem mnenju so bili ali je bil tudi tak sklep ali sklepi nadzorovalne oblasti pravnomoten, storjen v preveliki birokratski gorečnosti, ki je prezrla, da ima glede na spore o podporah razsojati edinele blagajniško razsodišče in nihče drugi ne.

lj Filijalki »Jadranske banke«. »Jadranska banka« iz Trsta ustanovi filijalki v Ljubljani in v Gorici.

lj Panorama-Kosmorama ima tudi tekoči teden posebne zanimivosti. Tam vidimo kraje centralne Amerike, razne lepe pokrajinske slike i. t. d. Vidimo tudi razne slike in prizore iz življenja ondodnih prebivalcev in tipe Indijancev. Na več slikah je videti znanega češkega raziskovalca ondodnih krajev — Vráza. Vsi ti kraji so še manj znani, zato je vredno, da se ogledajo v Panorami-Kosmorami.

Iz slovanskega sveta.

sl Parmovo opereto »Plemenjak« (Stammhalter, libreto najbrž prvotno nemški in potem prestavljen v hrvaščino) uprizorjevali prihodnjo sezono, ker ni v tej sezoni za študiranje več časa.

sl Demonstracije pred zagrebškim gledališčem. Hrvaško gledališče v Zagrebu se ni oziralo na oporekanje listov in je torej kljub temu uprizorilo v sredo večer Leharjevo opereto »Vesela vdova«. Po uprizoritvi se je zbralo pred gledališčem več Srbov, ki so vpili »stran z Ondričem« (ta je, kakor znano, intendant), »stran z upravo!« Policija je demonstrante razgnala, a v kavarni »Bayer« je prišlo med frankovci in demonstranti — srbskimi dijaki — do prepira. Neki frankovec je udaril nekega srbskega dijaka s steklenico po glavi in ga težko ranil.

sl Slovak obsojen. Zaradi neke protimažarske izjave je obsojen Slovak Albin na leto dni ječe in mora plačati obnem 4.000 kron denarne globe.

sl Opreznost Slovkov. Če osnuje kak slovaški rodoljub kako dijaško ustanovo, poveri njeno upravo »Narodnemu slovaškemu društvu« v Ameriki, ker se boji, da ne bi mažarska vlada ustanovo zaplenila. Tudi imena tistih dijakov, ki uživajo kako ustanovo, se ne objavljajo.

sl Državni prispevek za spomenik. Avstrijski naučni minister Marchet je dovolil 15.000 kron za spomenik pesniku Juliju Zeyerju. To je prvi državni prispevek za spomenik češkemu pesniku.

sl Preganjanje Poljakov. Poznanjsko sodišče je obsodilo 14 članov poljskega društva »Straž« zaradi prestopka društvenega zakona vsakega na 30 mark denarne globe.

sl Mažarizacija. Leta 1881 je bilo še na ogrskem ozemlju, na katerem bivajo Slovaki, 39 slovaških šol. Do leta 1904 so bile vse pomadžarjene.

sl 107 let star volivec je prišel k zadnjim volitvam v nem.drž.zbor v vasi Ciesel na Poznanjskem in je oddal svoj glas za Poljaka. Volivec se imenuje Suwiczek in je najstarejši volivec na Nemškem.

sl »Balkanska Tribuna« in bolgarska vlada. Kakor znano, izhaja že nekaj časa sem v Sofiji nov in obširen neodvisen bolgarski dnevnik »Balkanska Tribuna«. Ta list brezobzirno napada bolgarsko vlado in se bori odločno za narodove pravice. Zato ga vlada v zadnjem času naravnost divje preganja. Nedavno tega je najela policija celo kopo brezposelnikov in napadla obnem z njimi uredniške prostore »Balkanske Tribune«. Skozi okno so letele kroglice iz pušk, dva urednika sta ranjena in uredniška soba je zgorela. Člani uredništva in administracije izvršujejo zdaj svoj posel samo na ta način, da leži pred vsakim poleg pisalnega orodja nabit samokres. Glavni urednik lista je poleg tega te dni obsojen na 2 leti ječe vsled žaljenja veličanstva in istočasno na 5000 frankov globe.

Razne stvari.

Velika nesreča na morju — 141 utopljenec. Nizozemski parnik »Berlin« je zavozi dne 21. t. m. ob 5. uri zjutraj pri Hoek-Svan-Hollandu na pesek. Parnik se je preklal čez sredo. Prednji del ladje se je utopil. Potniki in posadko so videli na zadnjem delu ladje, ki je molela nad vodo. Poročajo, da je izgubilo življenje 141 oseb, med njimi 91 potnikov. Parnik s pošto vred je popolnoma izgubljen. Ob nesreči je bilo morje tako razburjeno, da je bila izključena vsaka pomoč. Med ponesrečenci je tudi 34 oseb nemške operne družbe, namenjene v Dortmund in pa kraljevski kurir Artur Herbert. Rešili čolni so poizkušali vse, da rešijo ponesrečence, a ni bilo mogoče, ker je divjal prehud vihar. Zastopniki proge Harwich-Hoek-Svan-Holland izjavljajo, da je bilo na ladji 120 potnikov in posadka, močna 60 mož, skupaj torej 180 oseb. Ob 11. dopoldne je priplavilo morje na obrežje 25 mrlčev, na ladji so opazili ob 11. še nekaj oseb. Ob 4. popoldne je znova odplul na morje rešilni čoln, a bilo je vse zaman. Minister za poljedelstvo, industrijo in trgovino je odposlal v Hoek-Svan-Holland nadzornika ladieplombe, da se pouči o nesreči.

Ponesrečena francoska križarica. Pri Punta Gacha med Kap Blanco in Rio se je ponesrečila francoska križarica »Jeanne d'Arc«. Križarica je popolnoma izgubljena. Moštvo se je rešilo. Iz Dakara sta odpluli ladji »Goeland« in »Jeanne Blanche« iz Tangra pa križarica »Forbine«, da rešijo, če je še mogoče, križarico »Jeanne d'Arc«. Dne 22. t. m. odrineta še oklopna križarica »Gloire« in pa transportni parnik »Drôme«.

Oče smrtnonevarno ranil sina. Bruselski profesor Joly je streljal in ranil svojega maloprednega sina, ki mu je grozil. Sin je umrl. Sodišče je obsodilo Jolyja zaradi nameravane telesne poškodbe s smrtnimi posledicami v 18mesečno ječo in 300 frankov denarne kazni. Nove turške oklopnjače. Turčija naroči v kratkem dvoje novih oklopnjač po 14.000 ton in eno šolsko ladjo.

Roparski vlom na Dunaju. V noči od torke na sredo so neznanji vlomilci opleni izložnico dunajskega zlatarja Sidona v XVIII. okraju. Odnegli so vrednosti za 10.000 kron.

Velik požar. Dne 21. t. m. ob sedmih zjutraj je zgorela v Libercih nova Ginskeyeva predilnica s 15.000 vreteni in s 7 skladišči. Škoda znaša en četrt milijona kron. Kljub požaru promet ni oviran.

O snežnih viharjih poročajo s Francoskega. Več oseb je izgubilo življenje. Škoda je jako velika. Tudi s Solnograškega se poroča o velikem na novo padlem snegu.

Splošna stavka v 53 severno-čeških tvornicah za izdelovanje sukna se pripravlja, ako tvornice ne ugodijo v osmih dneh po delavstvu jim stavljenim zahtevam.

Nesreča v rudniku. V premogokopih pri Mostu je zasulo 4 delavce. Eden je ubit, trije nevarno ranjeni.

Umor in samoumor. V soskutski občini je ustrelil 23letni kmečki sin Kuzek 17letno hčerko judovskega gostilničarja Kleina in nato usmrtil še sebe. Starši usmrčene deklice so se upirali, da se Kuzek poroči s Kleinovo.

Wolf toži Steina. Wolf toži Steina, ker je Stein delal, da je Wolf zato glasoval za volivno reformo, ker mu je vlada obetala nagrado.

Brzovlak Varaždin-Budimpešta je zavozi v tovorni vlak. Lokomotiva tovornega vlaka, materialni in poštini vagon brzovlaka so poškodovani. Ranjen ni bil nihče.

Potres so čutili dne 19. t. m. v Šemalu v Transkavkaziji.

Končana je stavka v konfekciji za otroške obleke na Dunaju.

Gospodarstvo.

g Statistika vnanje trgovine. S 1. sušcem stopi v veljavo nova izvršilna naredba zakona z dne 26. junija 1890 o statistiki vnanje trgovine. Vsled tega so statistične izkaznice in pristojbinske znamke veljavne le še do konca svečana, a se morejo do konca junija zamenjati z novimi. Nova naredba dovoljuje več olajšav.

Telefonska in brzojavna poročila.

KANDIDATURA PRINCA HOHENLOHA. Dunaj, 22. febr. Tržaški cesarski namestnik princ Hohenlohe se je sestal z mnogimi politiki. Hohenlohe namerava kandidirati v Bukovini povodom prihodnjih državnoborskih volitev. Hohenlohe se hoče zopet posvetiti politiki. Čuje se, da Hohenlohe namerava ustanoviti velik liberalno-socialistiški blok, kateremu bi bil on na čelu.

ZAPRTI RUSINSKI DIJAKI. L v o v, 22. febr. Zaprti rusinski dijaki so bili ponoči mirni. Zjutraj niso hoteli zaužiti kave in tudi vodo so odklonili. Preiskovalni sodnik je hotel 15 rusinskih dijakov izpustiti iz zapora, a izjavili so, da ne gredo, ako vseh ne izpusti.

PONESREČENA KANDIDATA. A š, 22. februarja. Kandidata vsenemške stranke Reicher in Stransky sta se peljala v neko vas na shod volivcev. Sredi pota se je uprl voznik, da vsled velikih sneženih zameotov ne vozi dalje. Kandidata sta peš šla dalje. Od tedaj ni sledu o obeh. Vsak promet je vsled silnih snežnih zameotov nemogoč.

PROTI NEMORALNEMU ČASOPISJU. R i m, 22. febr. Posl. Santini je v zbornici interpeliral zaradi umazanega časopisja, katerega je v Italiji več kot v celi Evropi. Pri nedeljski demonstraciji za Giordana Bruna so demonstranti žalili kraljico in papeža v izrazih, ki so bili tudi natisnjeni v umazanem časopisu in so tako grdi, da jih ni moč kvalificirati. Garancijska postava prepoveduje taka žaljenja. Državni tajnik se je izgovarjal, češ, postava ne daje proti tem žaljenjem pravega sredstva na roko.

POLOŽAJ NA FRANCOŠKEM POSLABŠAN.

Pariz, 22. febr. »Univers« objavlja uradno obvestilo pariškega nadškofa, ki protestuje proti zahtevi vlade, naj se v pogodbi med župniki in župani vsprejme določilo, da škofje nikoli nobenega tujca ne bodo imenovali za župnika. Škofje so v tem oziru dobri patriotje in tako sumničenja odločno zavračajo.

Pariz, 22. febr. Komisija senata, ki se bavi z zakonskim načrtom, ki odpravlja javljenje političkih shodov, je razen prvega odstavka te postave vse druge paragrafe odklonila.

Nizza, 22. febr. Taghetski samostan je vlada prodala na dražbi za 5.100 frankov.

Angers, 22. febr. Občinski svet je odobril 18letno pogodbo med župniki in županstvom glede na brezplačno uporabo cerkva.

Zdravo in močno

DEKLE

za vsa hišna in kuhinjska opravila in

1 konjski hlapec

se takoj sprejmeta pri grajščinskem oskrbništvu Gumm-schhof v Grabštajnu pri Celovcu na Koroškem. 361 2-1

Posetnice

priporoča

v največji izber Katoliška tiskarna v Ljubljani

Učenci

in

pomočnika

sprejme Ferd. Hlebs, trgovec s špecerijskim blagom v Kranju. 351 2-1

Važno za zasebnike!

Dovoljujem si svoje častite odjemalce in slavno občinstvo mesta Ljubljane v ljudo opozarjati, da pošiljam priljubljeno

Mengeško : dvojno-marčno : In bavarsko pivo

(zadnje je temno) v zabojih po 25 polliterskih steklenic s patentnim ali probkovim zatvorom, zaboj po

4-50 K

razen nedelj in praznikov, vsak dan na dom. Prijazna naročila sprejemajo se v mojej trgovini Špitalske ulice šte. 9 (tudi telefonično, št. telefona 138).

Proseč mnogobrojnih naročil bilježim z odličnim spoštovanjem

J. Buzzolini,

izdelovatelj salam in kranjskih klobas na par in trgovec z jestvinami.

Ivan Podlesnik ml.
Ljubljana - - - Starl trg šte. 10

Priporoča svojo trgovino s klobuki in čevlji

Velika zaloga
Solidno blago
Zmerne cene

DELNIŠKA DRUŽBA

ZDRUŽENIH PIVOVAREN ZALEC in LAŠKI TRG v Ljubljani, telef. št. 163. — priporoča svoje

izborno pivo v sodcih in steklenicah.

Zaloga v Spodnji Šiški, telefona šte. 187.

Podružnica : v Spljetu. :

Delniška glavnica : : K 2.000.000. : :

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

priporoča k žrebanju dne 1. marca 1907 :

Promese na Dunajske komunalne srečke à K 15-50, glavni dobiček K 400.000
Dalje srečke bazilika kurz circa K 25, " " " 30.000
" ogrskega rud. križa kurz K 30. " " " 30.000

53-28

Podružnica : v Celovcu. :

: Rezervni fond : : : K 200.000. : : :

Velike demonstracije v Italiji.

Že skoro dva meseca je agitralo vse protiklerikalno časopisje v Italiji za »veliko protiklerikalno demonstracijo« v Rimu, ki se naj bi vršila v nedeljo 17. februarja. Ta demonstracija je bila namenjena kot izraz soglasja in zadovoljstva s preganjanjem katoliške cerkve na francoskem in naj bi pritisnila na javno mnenje v Italiji, da bi se tudi tukaj začela ista sirova borba. Za poskušajo so priredili že pred nekaj tedni demonstracijo pred francoskim poslanstvom v palazo Farnese, pri kateri je igral francoski poslanik Barrere jako čudno vlogo. Sprejel je deputacijo ulične druhalje ter jo vnel za boj proti cerkvi, proti italijanski vladi, ki ji je bilo tako vmešavanje tujega zastopnika v njene notranje zadeve iz umljivih razlogov neprijetno, potem se je pa izgovarjal, da mu je prišla demonstracija čisto nepričakovano.

Veliki boben je pel in velikanski plakati so klicali vse, kar leze in gre, »na boj proti klerikalizmu«. Italija je hotela posnemati Francijo. Na čelu stoji francoske lože, ki so z bombastičnem oklicem vabile na bojno polje vse, kar je »naprednega, laškega, svobodno-miselnega«. Socialni demokratje, republikanci in anarhisti so prevzeli podrobno agitacijo in garantirali za potrebno polnično sirovost, in ta družba, s katero se je morala zvezati loža, da ustvari »protiklerikalni blok«, je spravila vladu v največjo zadrego, kajti takoj se je videlo, da ta manifestacija ne bo namenjena le proti cerkvi, ampak da jo bodo prevratne stranke izrabile tudi proti prestolu, in ker stoji stolica svetega Petra mnogo trdnjeje, nego savojski stolček na Kvirinalu, si lahko mislimo, kdo se je bolj ustrašil, so republikanci in anarhisti vagnili svoj bojni krik.

Obletnica smrti Giordana Bruna naj bi dala povod za demonstracijo, a vzrok je čisto drugi. Framasonska loža je postala nervozna in kliče vse hudiče na pomoč, ker katoličani tihotvorno vedno bolj prodirajo, dasi se v politiki malo o njih sliši. Podrobno socialno delo je ustvarilo katoličanom močno zaslombo v ljudstvu, in ena občina za drugo prehaja polagoma v njihove roke, dasi seveda ne nastopajo še v politiki s popolno organizacijo zaradi posebnih razmer v Italiji.

Kaj pa delajo katoličani takega, da mora upiti vse, kar je protiklerikalnega? Začeli so snovati povsod delavska društva, ki so dosegla že znatne uspehe. Socialni demokratje so gonili delavstvo vedno le v stavke, in nekaj let sem so stavke stalna rubrika vsega časopisa. Stavka se ne prenehoma, zdaj tu, zdaj tam, brez reda in uspeha, samo da je vedno dovolj tvarine za zabavljanje. Katoliška delavska društva pa so dosegla že v več slučajih, da so se delavci in delodajavci mirno pogodili. Na deželi snujejo povsod posojilnice in kmetijska društva, ki se bore proti odedu. Kmečko ljudstvo, ki nima lastne zemlje, ampak mora najemati zemljo za drag denar od veleposestnikov, organizirajo v večja društva, ki skupno najemajo zemljo pod ugodnejšimi pogoji. Delavska stavbinska društva so ustvarila že mnogo zdravih stanovanj in se zlasti lepo razvijajo v Benečiji. Dalje snujejo katoličani šole in konvikte, ljudske kuhinje, spalnice, ljudske pisarne, društva v pomoč mladim delavkam, mladinska društva itd. — in to delo jim pridobiva zaupanje ljudstva, ki jim izroča vedno bolj občinsko upravo. Posebno pa se je raztogotila loža, ko je papež katoličanom dovolil, da se udeležujejo tudi političnim volitev. Prej so upili, da je papež sovražnik domovine, ki ne pusti katoličanom, da bi se udeleževali političnega življenja v zedinjeni Italiji; zdaj pa kriče, da se hoče »klerikalizem« polastiti cele države.

Zbujajoča se katoliška zavest je vplivala tudi na vlado. Svoj čas je bil sedanji kralj v prestolnem govoru slovesno naznanil zbornici predlogo za razpoko, a ko so katoličani po celi državi protestirali, se vlada ni upala s predlogo na dan, in tudi večina poslancev je molčala, ker se je bala katoliških volivcev. Ministrstvo Giolittijevo je iz praktičnih nagibov proglasilo politiko »verskega miru«, in proti strankam, ki hočejo na vso silo verski boj po francoskem načinu, je izjavil pred par dnevi v zbornici, da smatra za Italijo versko svobodo kot najboljšo politiko.

To jih grize, in zato so framasoni v zvezi s socialnimi demokrati in anarhisti sklenili, pritisniti na vlado z velikimi demonstracijami po celi državi. Lahko rečemo, da so spravili prošlo nedeljo na noge vse, kar premorejo. Vendar oklica ni podpalov več kakor sedemdeset poslancev in senatorjev, in od stoimdesetih občinskih svetnikov rimskih je dalo svoj podpis samo šestnajst. Zato so se pa demonstracije, namenjene cerkvi, obrnile na zbor, in slednjič v Rimu zoper občinski svet z naskokom na mestno hišo na Kapitolu.

Demonstracija v Rimu. Zoper papeža, cerkev in kraljestvo. Anarhisti prihajajo.

Ker so framasoni družba liberalnih buržoazijcev, ki na ulici ne izda mnogo, so se morali obrniti za pomoč do socialnih demokratov in do anarhistov, ki so jim kaj radi priskočili, a tako, da so demonstracije izrabili za svoje namene.

Pripravljalni shod so imeli rimski »protiklerikalci« v soboto. Tu so izdali parolo, da se morajo združiti vsi: liberalci, radikalci, socialisti, republikanci, anarhisti za boj proti cerkvi. Poslanec Sacchi je dejal, da ni dovolj, da so v Italiji cerkev oropali in jo pregnali iz javnega življenja, ker so ji pustili še njeno hierarhijo. Odprijeti je treba škofo in župnike! (Tu zaupje neki anarhist: Ammazza-re Giolitti — umoriti Giolittija.) Poslanec Berenini je pa omenil vprašanje, ali se smejo duhovniki ubiti. Ne, je rekel, ker če zakolješ

duhovnika, bi umoril samo človeka, ampak ubiti jih moramo s tem, da jim zabranimo širiti svoje nauke. V takem tonu se je vršila ta priprava za manifestacijo. Sklenjena resolucija zahteva, da se v Rimu osnuje odbor, ki naj skrbi, da se vse stranke združijo za skupen boj proti katoliški cerkvi, in sicer zato, »ker se zdi, da hoče Vatikan priznati edinstvo Italije in se tako polastiti njene duše in vesti.«

Nedelja 17. februarja je bila krasen pomladan dan. Popoldne so se zbrali demonstranti na trgu dell' Esedra. Zbognali so vsa svoja društva z zastavami in godbami, kar je prignalo seveda vse ljudstvo na cesto iz radovednosti. Razporedili so se v tri dele: Najprej so marširali garibaldinci in framasoni, v drugi gruči so šli republikanci, v tretji socialni demokratje in anarhisti. Takoj se je videlo, da je protiklerikalno geslo framasonstva dvignilo tudi one, ki so si propad od framasonstva ustvarjene italijanske monarhije zapisali na svoj prapor. Framasoni so kričali: »Abbasso il papa, abbasso il Vaticano!« A za njimi so tulili: »Abbasso la monarchia! Viva la repubblica!« Anarhisti so se pa drli: »Abbasso il militarismo! Abbasso la Patria! Viva l' anarchia!«

Čez via Nazionale se je pomikal sprevod, v katerem je bilo kakih sedem tisoč oseb, mimo ceste, ki voda navzgor do Kvirinala — kraljeve palače. Tu so socialni demokratje in anarhisti — mad njimi je bila tudi gruča ruskih anarhistov — pobesili zastave ter kričali: »Abbasso la monarchia!« Kadar so srečali vojaka, so upili: »Abbasso cosacchi d' Italia!« Rdečih zastav s črnimi napismi in črnih zastav z rdečimi napismi je mgolelo. Ko so šli mimo hiše, v kateri stanuje baje nekaj katoliških dijakov, so grozno žvižgali, ravno tako, kadar so šli mimo duhovske hiše ali mimo hiš »klerikalnih« občinskih svetnikov rimskih.

Glavni znak vse demonstracije je bil pa »Asino«. Ta nesramni list, ki je v svoji svinjariji dosegel vrhunec, ki je sploh mogoče, in ki ga urejuje neki Podreka, menda odpadel Slovenec, je v zadnjih številkah samega sebe prekosil. V vsaki številki je glavna oseba papež, ka ga slika tako nesramno, da ni mogoče niti zapisati, niti povedati v nobeni družbi, ki ni padla popolnoma pod človeško dostojanstvo. Papež z oslovskimi ušesi je še nekaj nedolžnega v tem listu, ki ga je združeni protiklerikalni blok povzdignil za svoje glasilo. Najbolj svinjske podobe s papežev karikaturi so nosili — vseučiliški dijaki na drogih. Tako se je oddaleč poznalo, da je »Asino« ime in vzor teh novih poganov. Podreka so pa nosili na ramah.

Avstrijsko poslanstvo.

Pred vladnim poslopjem pred Kvirinalom, s katerega je gledalo nekaj uradnikov, so žvižgali in upili: »Živela revolucija!« potem so se pa morali ogniti na desno. Via Nazionale se tu razširi v trg piazza di Venezia, kjer je avstrijsko poslanstvo. Italijanska vlada se je bala, da ne bi demonstranti počastili avstrijskega poslanika s svojim obiskom, zato je tukaj zaprla cesto z vojaštvom, in sprevod je moral čez trg SS. Apostoli in skozi stransko ulico čez Corso proti Collegiu Romanu. Zato so le oddaleč žvižgali in rjaveli proti avstrijskemu poslanstvu. Od Collegia Romana so hoteli udreti na trg Venezia, a ozke ulice so bile tako zastavljene z vojaštvom, da se jim ni posrečilo.

Ko so se bližali čez corso Vittorio Emanuele spomeniku Giordana Bruna, so morali poleg spomenika Spedalierijevega, kjer so zopet žvižgali. Ta spomenik ima namreč svojo veselo zgodovino. Ko je namreč mlada Italija bila še pijana svojega rojstva, so postavili vsakemu Garibaldincu spomenik. Na stotine spomenikov je zrastle nakrat najneznatnejši junakom. Tu se oglase nekateri, da je duhovnik Spedalieri v svojih spisih že pred leti izrekel čisto garibaldinske nazore. Liberalen duhovnik, eviva! — ta mora imeti spomenik! Ko je bil spomenik gotov, so pa šele šli prebrat njegove spise in so videli, da so se zmotili in so ga zamenjali z nekom drugim. Zahtevali so, da se naj podoba razbije, a slednjič so se zadovoljili s tem, da se odstrani samo napis, in tako stoji zdaj ubogi Spedalieri tam brez imena. Po noči je na tistem nekaj policajev odkrilo njegov spomenik. Demonstranti vedo, kaj pomeni brezimni spomenik, so grozno žvižgali in tulili okrog njega v onemogli jezi.

Pred Giordanom Brunom.

Pred spomenikom odpadlega dominikanca Giordana Bruna so položili vence in peli. Posebno so se porivali v ospredje anarhisti, ki so porabili to redko prilopnost, da lahko javno pred veliko množico dela jo propagando. »Abbasso i preti! Abbasso Vaticano!« je odmevalo, ko je veliki mojster framasonskih lož E. Ferrari položil pred bronasto kuto venec z napisom »Grande Oriente d' Italia« in za njim drugi. Slišijo se pa tudi klici: »Abbasso la monarchia di Savoya!« V množici je nastal nered in nepopisna gneča. Nekaj socialističnih studentov, ki so tudi marširale z demonstranti z dijaškimi čepicami na glavi, so podrli in skoro pohodili. Odtod je šlo na Kapitol.

Naskok na kapitol.

Vrh Kapitola je bil kmalu poln ljudstva. K mestni hiši vodijo lepe stopnice, za katere je sam Michel Angelo naredil načrt z balustrado na vsaki strani. Pred stopnicami so postavili lesen govorniški oder. Tu je bilo vse popopano z »Asinom«. Spomenik Nila je bil zakrit s to svinjarijo in še bronastemu konju cesarja Marka Avrela so eno številko pripopal pod rep, in eden je zlezal na spomenik ter je vihteč rdečo zastavo sedel cesarju na glavo.

Preden začno govorniki, pa začno demon-

strantje upiti, da ne puste govoriti z odra, ampak da morajo govorniki stopiti na balustrado mestne hiše. Tega pa župan ni bil dovolil, in carabinieri so branili. Nastal je boj, po katerem je kmalu tekla kri. En anarhist je priletel z balustrade, da se je v zraku preuknčil, preden je spodaj stoeči množici priletel na glavo. Množica je pa vedno bolj pritiskala, in nekaj carabinieri, ki niso pokazali prav nobenega poguma, so odpeljali ranjene s krvavi glavami. Dvema so skoro izbili oči. Gosi so svoj čas rešile Kapitol, carabinieri so ga sramotno zapustili. Z nepopisnim tuljenjem so razvili nad balustrado rdečo in črno zastavo — na Kapitolu, na sedežu rimskega senata.

Govorili naj bi zopet framason, socialist in anarhist. Framason Fera je pel slavo loži, hvalil Karbonarije in tajne sekte in napadal sedanjo vlado, da se ne upa narediti revolucije proti cerkvi. Republikanec Mirabelli je napadel monarhijo, da si ni mogla papeštva podvreči. Zahteval je, da se odpravi garancijska postava in papeževa neodvisnost ter se tudi papež podvrže italijanskemu državnemu pravu, dalje razpoko in brezversko vzgojo mladine. Slednjič se je bahal, da je republikanska zastava zavihrala na Kapitolu in da si bo pridobila ves svet. Socialist Ferri je napovedal vojsko katoliški cerkvi in dolgi carabinieri, da so zvezani z duhovniki. Tako je šlo naprej. Ljudstvo se je naveličalo. Ko je govoril anarhist, ga že ni nihče poslušal. Slednjič je pa skočil še Podreka na balustrado. Kako bi se mogla taka stvar končati brez Podreke? Kaj je govoril »Asino«, ne ve živa duša, kajti ljudstvo je uhajalo s Kapitola.

Zopet avstrijsko poslanstvo.

Množica je hotela poleg palače Venezia in cerkve Gesù. Pred cerkvijo so na glas želeli smrt in konec jezuitom, naprej pa niso mogli, ker jih orožniki niso pustili. Zdej je pa nastal hud boj in tepež. Italijanska vlada se hudo boji komplikacij z Avstrijo, in zato so imeli orožniki strogo povelje ne pustiti demonstracij pred poslanstvom. Bilo je več oseb ranjenih in kakih dvanaest zaprtih.

Demonstracije po drugih mestih.

Ni gnezda v Italiji, kjer ne bi bili sovražniki krščanskega imena uprizorili kake demonstracije ta dan. A mnogo se jih je ponekrečilo. V Milanu so katoličani priredili ob istem času velik ljudski shod, v Napolju so zbognali anarhisti komaj nekaj sto oseb skupaj. V Palermo so se katoličani pripravili za protidemonstracijo, nakar je vlada obe zadržala, da ne pride do boja. Bombastična poročila framasonskih listov so se kmalu pokazala kot daleč pretirana in pobarvana. Istina je, da so ta dan framasoni, socialni demokratje in anarhisti spravili po celi Italiji na ulice vse, kar imajo. Oni mislijo, da so s tem prisilili vlado k preganjanju katoliške cerkve. A v resnici so stali veliko uslugo katoličanom, ker so se dorili na tako lep način prešteti in so pokazali vso svojo organizacijo. Edini, ki je lahko žalosten, je italijanski kralj. Če gre tako dalje, ga bodo rešili katoličani, ali bo pa obsedel med dvema stoloma.

Manifest katoličanov.

Že pred demonstracijo so katoličani po celem Rimu in tudi po drugih mestih plakitali jako dobro sestavljen oklic in ga delili med ljudstvo v mnogo tisoč izvodih. V oklicu stoji: »Ali hočete, Italijani, da se poslanci teh sekt polaste vse oblasti in gospodarijo po svoje z našo deželo? Ali hočete, da se še dalje zapravlja narodno premoženje, da ljudstvo beži iz domovine... da se širi prostitucija, razpoko, zločinstvo, samomor, nemoralnost, ki zdaj tako grozno rastejo? Če to hočete, demonstrirajte proti klerikalizmu!«

Ali hočete, da se z lažnjivim geslom: »Klerikalizem je naš sovražnik« preganjajo, tožijo in izganjajo iz vojaških in uradniških služb brez plače in kruha vsi, ki niso zatajili krščanske vere? Ali hočete uradno volunostvo s proskripcijskimi listinami za vse, ki se ne klanjajo transtvu skrivnih sekt in si ohranijo lastno vest? Ali hočete, da se križi razbijajo in da se v šolah zasmehuje Kristovo ime? Ali hočete, da se svobodni državljani, ki so se iz proste volje posvetili zavetščem, sirotničnam, bolnicam, izženejo iz njihovih hiš, da bi bili otroci prisiljeni vzrasti brez vere, uboži živeti brez pomoči, umirajoči izdihati brez upanja? Če to hočete, pojdite proti klerikalizmu!

Ali hočete, da se s postavo odstrani z naših cest vsako znamenje ljudske vere, da se prepove vsak javni pojav krščanstva? Ali hočete, da vlada in občine za svetne namene porabijo vse pobožne ustanove naših pradedov, da se polaste cerkve in vseh predmetov bogoslužja in zato porabijo še bajonete, ki so namenjeni edino le brambi domovine? Če to hočete, sledite boju proti klerikalizmu!

Ne ganejo se svobodna Belgija, viteška Španija, delavna Anglija na brezumni poziv, da naj besne proti cerkvi; velike cvetoče republike Severne in Južne Amerike spoštujejo svobodo katoliške vesti; celo Rusija in Japonska ne branita več katoličanom, da se poslužujejo občnega prava; samo Italija naj v imenu svobode opiče posnema antiklerikalno besnost in kliče na dan državljansko vojsko?

Oklic našteva potem, kako se ima Italija za vse, kar je v njej vzvišenegega, koristnega in lepega, zahvaliti katoličanstvu, ter jo pozivlja, da se naj ustavi jakobinskemu transtvu.

Podpisana so društva »Unione Popolare fra i Cattolici d' Italia«, »Unione Economica Sociale per i Cattolici«, »Unione elettorale Cattolica« in »Società della Gioventù Cattolica«.

Bran i bor.

Od Drave, 10. febr.

Res, čuden je napis temu članku, kaj ne? No, pa saj njega namen ni manje čuden, nekako tuj. Stvar, za katero hočem vneti in če možno, ogreti, je nenavadna. Pa kaj na tem? Danes nastajajo gesla, kakor rastejo po blagodejnem dežju gobe iz plodnih tal. Kdo še ni slišal: »Mi vstaigmo, a Vas je strah«, »Kam plovemo?«, »Mi smo mi«, »Mi gremo naprej, mi mladi«, »Ne dajmo se!« ... A to so vse, kakor vemo, le prazne besede, ki navdušene narodnjaka pač navdušujejo, a dalje nič.

»Bran i bor« v tem je pa izraženo vse, vse. Braniti treba našo domovino in njene meje, boriti se za že izgubljene postojanke, da jih dobimo nazaj. Neumljivo mi je, kako se morejo trezni možje ali vsaj, koji bi morali biti trezni, tolažiti in miriti, češ: no, no, že gre, še že; čedaje bolje bo. Ali res ne vidijo ti možici, da le nazadujemo in da gre slovenstvo prav za prav pod nič? Ali res ne? Stvar naša stoji skrajno slabo in nisem pesimist, če rečem, da smo ječuniki, ki smo si z grehi, storjenimi na lastnem telesu, nakopali suščico, na kateri hramo. Le včasih nas kaj — Slovence — zdrami, kakor se i ječuniki mimogrede boljše ga začuti, ako pride v zakajeno gostilno. A v resnici nam to le škodi, ker se potem ne varujemo več tako in — ne zdravimo. Dasi sem za narod navdušen, da bi v slabotnih trenutkih dal svojo dušo za njegovo poveljanie, pa vendar že skoro obupavam. Roko na srce, pa recimo, da-li ne mremo?

Kdo ne vidi, kako pluskajo sovražni vali ob naš otočič? Kdo ne vidi, kako naši deželi izpodjedajo breg, kako pohlepno požirajo grudo za grudo in se skaljeni drvijo spet od nas, zbirat novih moči? In če je kdo slep, pa vendar lahko sliši glušeč hrup in tuleče besnenje germanskega elementa! A kdo je vsega tega kriv? Morda sovražnik? Nikakor, on nas mora napadati, in če ne sovražnik. Naši uskokij? Ne, oni odpadajo in niso več naši. Mi, mi srami smo krivi! Mi si moramo izžgati rakrako in potem celiti. Kaj pomaga teli štiti, če nas pa razjeda rak. Tega moramo odpraviti.

Kaj nam pomaga, če prireliamo burne shode in si hočemo na njih izkopati oči. Kaj nam koristijo prirejene ovacije in resolucije? Zakaj ogorčeni protestiramo? Zakaj se smešimo pred svetom? Pomagajmo si gmotno. Naši denarni zavodi ne morejo sami ohranjevati narodne posesti, naša Cirilova družba ne more vzdržati vseh koristnih šol in otroških vrtcev. Treba nam je stalnih, gotovih dohodkov, ki bodo prihajali redno in izdatno. A kako, kako?

Močnejši ima pravico in v kapitalu je moč. Mi posamezniki smo res reveži in narod kot tak tudi nima kje za slemenom plesnih cekinov, a on revež ni. Zlagajmo za »Branibor«! Jaz si stvar mislim tako: Če dajemo dobrosrčni ljudje za dijaške kuhinje, za grobne vence, za spomenike slavnim svojim možem tisočake, zakaj bi pa ne za kako prireditve borne krone, ki bi, ako je sreča mila, morda vrgla tisoče? Čemu ne? Priredimo srečolov po svoji ozki domovini, moramo najti nagajivko, zlasti ker je domovina mala.

Bi li ne kazalo, da se nabavijo listki kuponi, kojih vsak bi stal eno krono in bi vsak imel svojo številko. In te lističe bi razpečavale osebe gorečih src in zgovornih ust. Recimo, da nas je Slovencev res samo 1.300.000, a vendar bi se že kar prvi pot lahko razdelilo 20.000 listov med radovedno iznenadeni narod in izkupilo za to 20.000 kron. Seveda bi se dalo opravgka z denarijem le zanesljivim osebam. Potem pa bi letos na jesen napočil dan javnega žrebanja. In recimo, da bi bil glavni dobitek 5000 kron, a drugi manjši. Dva, na primer, po 1000, pet po 500, deset po 100, dvajset po 50 in petdeset po 10. Izplačani dobitki bi iznesli skupno 12.000 kron in ostalo bi celih 8000 kron, ako bi še ne bilo treba plačati za kupone, njih pošiljatev in morda za agitatorje.

Bi-li ne bilo umestno? Krono v letu pač lahko — berač pogreši. In mislimo si, ta sladka nada, ki obeta srečniku kar čez noč 5000 kron za eno samo! To bi se gotovo dalo izvesti. Potem tudi: dvajset tisoč kuponov za tako najmanje število, na koje upam. Priprčan sem, da bi se za ta izvirno narodni srečolov zanimanje in navdušenje vnelo. Vsak bi hotel prispevati za narodno stvar ali iz čistega narodnjaštva, ali pa kaljenega z dobičkoželjem, ali pa samo iz dobičkarije. Prosto mu, kakor hoče. Saj je le srečolov!

Skoraj bi potem zanimanje narastlo, da bi se lahko dobitki pomnožili ali pa povečali ali pa — oboje. In svojo dobro stran bi kazalo podjetje v tem, da bi pomagalo i posameznemu srečniku in bi pomoglo tudi »narodni sklad«. Da bi stvar postala tudi nekega pomena, bi se lahko nadevali osebi, ki je prejela glavni dobitek »Branibora«, priimek »Braniborec« ali »Braniborka«; a ime ni glavno. Misel golobradega mladiča ni merodajna. A kako veselje bi šele zavladalo, ako bi se »Braniborec« odpovedal svoji sreči in jo naklonil »narodnemu skladu«. No, zna se, da tak ne sme biti rojen — trinajestega.

To so moje skromne misli, ki se vsaj meni vredne zdijo premišljevanja. Da bi izvajanje bilo dobro, ne trdim, a da je misel — gotovo!

Merodajne osebe, storite potrebne korake, otvorite nam rešilna vrata, saj vidite, da je skrajni čas. Nova doba se naj nam začne, na delo spasonosno, da bomo že letošnjo jesen raznesli med svet ime prvega »Braniborca«. Slovenci, ne dajmo se!

Pretošan.

„Andropogon“

(Iznajditelj P. Herrmann, Zg. Poljskava.)

je najboljše, vsa pričakovanja prekašaječe sredstvo za rast las, katero ni nikako sleparstvo, ampak skozi leta z nenavadnimi uspehi izkušena in zašamčeno neškodljiva tekočina, ki zabrani izpadanje las in odstrani prahaje.

Značilno je, da se pri pravilni rabi že čez 4 do 5 tednov opazi močna rast las, kakor tudi brade, in imajo novo zrasli lasje pri osivelih zopet svojo nekdanjo naravno barvo. — Mnogoštevilna priznanja.

Cena steklenice 3 krone. — Dobi se v vseh mestih in večjih krajih dežele.

Glavna zaloga in razpošiljatev v Ljubljani pri gosp. VASO PETRIČIC-u.

V zalogi imajo tudi gg.: U. pl. Trnkoczy in Anton Kane v Ljubljani, M. Rant in Ant. Adamič v Kranju in lekarna „pri angelju“ v Novem mestu.

873 52—38